

MÜZİĞİN KUTSALLIĞI BAĞLAMINDA EHL-İ HAK CEM
MAKAMLARININ MÜZİKSEL ve RİTÜELİK ANALİZİ*

*A Musical and Ritual Analysis of Maqams of the Ahl-e Haqq Cem in the Context
of the Sacredness of Music*

**Die musikalische und rituelle Analyse der Ehl-i Hak Cem Tonarten im
Kontext der Heiligkeit der Musik**

Nihat YALÇIN**

Yashar BEHNOUD***

DOI: 10.12973/abked.81.006



Alevi inanç sistemi içerisinde yer alan cemler, içerisinde bulundurduğu inanç merkezli ritüellerle birlikte müziksel unsurları da bünyesinde barındırmaktadır. İnanç ve müzik bağlamında cem ayinleri kutsal kabul edilen müziğin yaşatılması ve aktarılmasında en büyük role sahiptir. Bu özellikleriyle cem ritüelleri tasavvufi halk müziğinin temel kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Tüm Alevi topluluklarında kabul edilen inançsal müziğin kutsallığı Ehl-i Hak toplumunda belirli bir makam geleneği doğrultusunda icra edilmiş ve günümüze kadar yaşatılmıştır. Bu makam geleneğinin kökenleri Ehl-i Hak mitlerinde yer alan olayların söz olmadan sadece müzikle anlatıldığı mitolojik dönemlere dayanmaktadır. Ehl-i Hak cem makamları “Mecazi Makamlar” ve “Hakiki Makamlar” olmak üzere iki ana grupta toplanmıştır.

* Bu makale TÜBİTAK 113K056 Numaralı proje kapsamında, TÜBİTAK’ın katkılarıyla hazırlanmıştır.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilim Anabilim Dalı, musefini_nihat@hotmail.com.

*** Müzisyen (Tanbur Sanatçısı) ve Yazar, yashar_behnoud@yahoo.com, Tebriz/İran.

Bu makalede, İran coğrafyasında yaptığımız saha çalışmaları sırasındaki derleme ve mülakatlarımız doğrultusunda tespit edilen yirmi dokuz Mecazi Makam ve elli sekiz Hakiki Makam hakkında bilgi verilmiştir. Bu bilgilendirmenin ardından, söz konusu makamların ezgisi, ritmik özellikleri ve icra sırasında icracı ve dinleyicide bıraktığı hissiyat doğrultusunda makamların cem ritüeli içerisindeki temsil ettiği kutsiyet, cem toplumu içerisindeki mistik iletişimi ve niyazı sağlaması gibi işlevsel yönleri ritüel olarak incelenmiş ve ayrıca makamların müziksel analizine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ehl-i Hak Makamları, Ehl-i Hak, Alevi Müziği, Cem Müziği.

ABSTRACT

Cem ceremonies within Alevi belief system, along with belief-centered rituals which they contain, also include elements of music. In the context of belief and music, cem ceremonies have a major role in keeping alive and transmitting music accepted as sacred. With these characteristics, cem ceremonies form one of the main sources of Sufi folk music. The sacredness of music accepted in all Alevi communities has been performed in accordance with a specific maqam tradition within Ahl-e Haqq communities and has been kept alive till today. The origins of this maqam tradition reach back to mythological ages in which events from the Ahl-e Haqq myths were told only by music without words. The maqams of the Ahl-e Haqq cem ceremonies are gathered under two main groups: “Mecazi (Nonliteral) maqams” and “Hakiki (Literal) maqams”.

In this paper, 29 Mecazi maqams and 72 Hakiki maqams determined in accordance with collecting and interviews done during our field work in Iran, were analyzed on the basis of music in line with melody, rhythmical characteristics and emotion evoked in listener and performer during performance; functional aspects of maqams as sacredness represented within cem ritual, mystical communication in cem community and ensuring “niyaz” (prayer), were analyzed on the basis of ritual.

Key Words: Maqams of Ahl-e Haqq, Ahl-e Haqq, Alevi music, music of cem ceremonies.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Cem-Andachten, die ein Bestandteil des alevitischen Glaubenssystems sind, enthalten neben glaubensbasierten Ritualen auch musikalische Elemente. Dabei spielen die Cem-Andachten im Kontext von Glaube und Musik die wichtigste Rolle zum Zwecke der Hochhaltung und Übertragung der als heilig angesehenen Musik. Angesichts dieser Eigenarten bilden die Cem-Rituale eine der elementarsten Quellen der mystischen Volksmusik. Die heilige Stellung der Glaubensmusik, die in allen alevitischen Gemeinschaften geteilt wird, wird in der Ehl-Hak Gemeinschaft gemäß der Tradition einer bestimmten Tonart (makam) interpretiert und bis in die Gegenwart hinein hoch gehalten. Dabei hat diese Tonart-Tradition ihre Ursprünge in den Ereignissen der Mythen der Ehl-i Hak Gemeinde, die in mythologischen Zeiten ohne Textgesang, einfach nur über pure Musik geschildert wurden. Die Ehl-i Hak Cem-Tonarten werden als "allegorische Tonarten" ("Mecazi Makamkar") und als "echte Tonarten" ("Hakiki Makamlar") in zwei Hauptgruppen zusammengefasst.

Der vorliegende Artikel informiert über die neunundzwanzig allegorischen und zweiundsiebzig echten Tonarten, die wir während unserer Feldforschungen im Iran im Rahmen unserer Sammlungen und Interviews entdeckt haben. Nach der Vermittlung dieser Informationen geht die vorliegende Arbeit auf die genannten Tonarten hinsichtlich ihrer Melodie und ihrer rhythmischen Eigenschaften ein und analysiert ausgehend von jenen Gefühle, die während der Vorführung beim Künstler und bei den Zuschauern hervorgerufen werden, die heilige Stellung der Tonarten, die sie innerhalb der Cem-Rituale verkörpern und erörtert nach rituellen Gesichtspunkten ihre funktionellen Seiten, welche die mystische Kommunikation und das flehentliche Bitten (niyaz) innerhalb der Cem-Gemeinde sicherstellten und widmet sich außerdem der musikalischen Analyse der Tonarten.

Schlüsselbegriffe: Ehl-i Hak Tonarten, Ehl-i Hak, Alevitische Musik, Musik Die Musik der Cem-Andacht.

Giriş

"Hakk ehl" ya da "Hakk topluluğu" anlamına gelen "Ehl-i Hak", Arapça "ehl" ve "hakk" sözcüklerinin izafetle birbirine bağlanmasıyla oluşturulmuştur (Musalı, 2013: 13-14).

“Temeli Sultan Sohâk tarafından koyulmuş, Yakın ve Orta Doğu’da yüzyıllardır var olan gizli ve mistik bir tarikatın üyeleri kendilerine Ehl-i Hak derler. Dindar Müslümanlar tarafından onlara “Ali- İlahi” ismi takılmıştır. Bu tarikat Tayefasan, Yaresan, Kâkâ’i, Ehl-i Sır Dâvudi vs. adlarla tanımlanmaktadır” (Musalı, 2013: 14).

Ehl-i Hak topluluğu İran, Azerbaycan ve Irak coğrafyasında geniş bir alana yayılmışlardır. “Ehl-i Hak inancı sosyal bakımdan daha çok köylüler, göçebeler, fakir ahali ve dervişler arasında yayılmıştır. Irak’taki Berzincâ’da. Süleymaniye’de, Kerkük’te, Musul’da ve Hanikinler’de; İran’daki Bahteran’da (Kirmanşah), Kasr-ı Şirin’de, Serpül’de, Kirind’de, Kuzey Loristanda, Tahran’da, Veramin’de, Mazenderan’da, Kalerdeşt’te, Kazvin’de, Reşt’te, Şiraz’da, Hatta Horasan’da bile tarikatçıların toplu halde yaşadıkları bölgeler vardır. İran Azerbaycan’ın çeşitli yerlerinde, Hemedan’da, Tebriz’le Marağa bölgesinde (Sehend dağı çevresinde, Tebriz’in Çerendâb mahallesinde, İlhiçi kasabasında vs), Urmiye’de Maku’daki Karakoyunlu ilçesinde Ehl-i Haklar yoğun olarak meskûndurlar. Güney Azerbaycan’daki Şahsevenler’le Karapapahların bir kısmı, Batı İran’daki Gûran kavminin hepsi Kürt aşiretlerinden Sencâbilerin, Şâhehâyilerin, Zengenelerin büyük bölümü, Osmanevid, Celalvend boyları, Luristan’daki Delfan aşireti Ehl-i Hak’tandır” (Musalı, 2013: 25). Ehl-i Haklar bazı araştırmacılar tarafından sosyal ve kültürel yaşantı, inançsal ritüeller bağlamında Alevi-Bektaşî topluluklarının bir parçası olarak kabul edilirken bazı araştırmacılarca “Gûlat-ı Şîa” olarak adlandırılan taşkın Şii gruplarından biri olarak kabul edilir. Bizim tespit ve incelemelerimize göre Ehl-i Hak topluluğu ve Şiiliğin ortak noktaları sadece bir kaç dini şahsiyete verilen değer ve önemden öteye geçmediği gibi, ritüel bir ortak noktalarının olmadığını söyleyebiliriz. Alevi-Bektaşî topluluklarında önemli bir yer tuttuğu gibi Ehl-i Hak topluluğunda da kutsal kabul edilen hûlul (enkarnasyon) inancı Ehl-i Hak topluluğu için de önemli ve kutsaldır. “Ehl-i Hak inancını sürdürenler, ‘tarihin döngüselliğine’ sıkı sıkıya bağlıdır. Bu inancın doğmalarında merkezi nokta, Tanrı’nın bir insan bedenine girmesini ya da o bedenle görünüşünü anlatan hûlul (enkarnasyon) düşüncesiyle bir kişinin “don değiştirerek” bir başka bedende vücut bulmasını anlatan tenasüh (reenkarnasyon, metempsikoz) düşüncesidir” (Özdemir,2009: 14-15). Ehl-i Hak topluluğunun sosyal, kültürel ve inançsal yaşantı ve bunların etrafında şekillenmiş ritüeller bağlamında Şiilikten tamamen farklı olduğunu, bunun yanında Alevi-Bektaşî topluluklarına daha yakın olduğunu söyleyebiliriz.

Alevi-Bektaşî inanç sistemine mensup tüm topluluklar açısından inanç merkezli ritüeller, geleneğin yaşatılması ve aktarılması anlamında önem arz ederken birçok inançsal ritüeli içerisinde barındıran cemler ayrıcalıklı bir yerde durmaktadır. “İlk olarak Kırkların Miraçta Hz Muhammed’in başkanlığında icra ettiğine inanılan, günümüzde Hz Muhammed’i temsilen bir inanç önderinin yönettiği, ocaklara göre değişmekle birlikte on iki hizmetin icra edildiği, kurban olarak kesilen bir hayvanın etinden yapılan lokmanın ve hizmetlilerin yaptıkları yemek ve yiyeceklerin yenildiği, kul haklarından inanç önderleri ve talip kardeşleri huzurunda tövbe edilerek arınıldığı, nefes, düvaz, miraçlama, tevhid ve ayet gibi kutsal olduğuna inanılan şiirlerin âşıklar tarafından okunduğu, müzik ve söz eşliğinde semahların dönüldüğü ve kadın ile erkek bireylerin bir arada icra ettikleri Alevi topluluklarının ibadetine cem adı verilir” (Ersal, 2016:201). Alevi-Bektaşî inanç sistemi içerisindeki cemler bir inanç ritüeli olmasıyla birlikte, içinde barındırdığı müziksel unsurlar bakımından tasavvufi halk müziğinin temel kaynaklarından. Cemler kutsal kabul edilen sözlerin yine, kutsal kabul edilen ezgilerle aktarıldığı kutsal müziğin yaşatılması ve aktarılması bağlamında önem arz etmektedir. Ehl-i Hak topluluğu cemleri de içinde bulundurduğu müziksel unsurlarla birlikte kendine has bir makam geleneğini içerisinde barındırmaktadır. Anadolu sahasında Ehl-i Hak cemi makam geleneğine benzer bir makam geleneğine sahip olan tek yer Şanlıurfa İli içerisinde yer alan Kısas beldesidir. Burada da cem makamları “Yeminî Makamı” “Nesimî Makamı” gibi şair ve âşık adlarıyla özdeşleştirilerek adlandırılmıştır.

Ehl-i Hak cem makamları “Hakiki Makamlar” ve Mecazi Makamlar” olarak iki gruba ayrılmaktadır. Bazı araştırmacılar makamları “Kelam Makamları”, “Meclisi Makamlar” ve “Mecazi Makamlar” olarak üç grupta toplayıp değerlendirmişlerdir. Biz gelenekte adlandırıldığı gibi Ehl-i Hak cem makamlarını “Hakiki Makamlar” ve “Mecazi Makamlar” olarak iki ana grupta toplamayı daha uygun bulduk. Derleme çalışmalarımız sonucunda tespit edilen yirmi dokuz “Mecazi Makam”, makam dizileri doğrultusunda altı gruba ayrılarak incelenecektir. “Hakiki Makamlar” ise yine makam dizileri doğrultusunda dört gruba ayrılarak incelenecektir. Ehl-i Hak makamlarında ezgi, ritm, söz, icracı ve dinleyiciye verdiği hissiyat, makamın yaratıcısı ya da Ehl-i Hakların kutsal kabul ettiği dini şahsiyetlerin isimleriyle anılmaları, makamın belirleyici özelliklerindedir. Gelenek içerisinde Ehl-i Hak cem makamları “Nazım” olarak adlandırılırken; günümüzde bu isim yerini “Makam” terimine bırakmıştır. Son elli yıl içerisinde Ehl-i Hak müziğinin topluluk dışında da icra ediliyor olması, “Klasik

İran Müziği” sanatçıları ve müzikologlar tarafından da icra edilip çalışılmasında etkili olmuştur. Alevi inanç sistemi müziği içerisinde yer alan cem makamlarının müzik disiplini içerisinde yer alan makam tanımıyla uyuşmadığı görülmektedir. “Makam, durak ve güçlü arasındaki ilişkiyi belirtecek şekilde nağmeler meydana getirerek gezinmektir” (Özkan, 1984:115). “Türk Müsikisinde makamlar üçe ayrılır.

1. *Basit makamlar*

2. *Şed makamlar (Göçürülmüş makamlar)*

3. *Mürekkep makamlar (Bileşik makamlar)” (Özkan. 1984:116).*

Ehl-i Hak makamlarının bir kısmı sadece insan sesiyle icra edilirken bir kısmı da enstrümantal olarak icra edilmektedir. Cem sırasında bu makamları icra eden kişiye “Kelâmhan” denmektedir. Kelâmhan makamları “Tanbur”adı verilen ve Ehl-i Haklar tarafından kutsal kabul edilen sazla icra etmektedir. “Ehl-i Hak inananlarının kutsal olarak kabul ettiği ve özel bir statü verdiği Ehl-i Hak tanburu, tıpkı Ehl-i Hak inancı gibi senkretik ve heteredoks denebilecek yapıda bir halk çalgısıdır. Din bilimi alanında kullanılan bu iki kavramı Ehl-i Hak tanburu için kullanmamızın başlıca sebebi, tıpkı Ehl-i Hak inancının İran’da mevcut Ortodoks Şii dininden farklı olması gibi, tanburla icra edilen müziğinde mevcut klasik İran müziği ya da halk müziğinden farklı bir yapıda olmasıdır. Aynı zamanda, çeşitli kültürlerde birbirinden ayrı şekillerde icra edilen ve geçmişinde pek çok halk çalgısıyla bağlantı bulunabilen Ehl-i Hak tanburunun bu özelliğinden dolayı Ehl-i Hak inancıyla özdeşleştirip, tanburun senkretik bir yapıda bir halk çalgısı olduğunu söyleyebiliriz. Ehl-i Hak tanburu iki telli sazlar ailesinden, uzun saplı, süslemesi olmayan basit yapıda bir halk çalgısıdır” (Özdemir, 2009: 22-23). Tanbur, teknesi ve kapağı dut ağacından; sapı ise genelde ceviz ağacından yapılan on dört perdeli (geçmişte on üç perde olduğu bilinmektedir), herhangi bir pena veya mızrap kullanılmadan el ile icra edilen bir çalgıdır. Üzerinde iki sıra tel bulunan tanburun alt ve üstte birer adet olmak üzere iki teli vardır. Yaklaşık elli yıldır daha yüksek bir sese ulaşma amacıyla alt sıra tele bir tel daha eklenmiştir. Tanburun iki türlü yaygın akort sistemi vardır. İlk sistem ikinci sıra telin tanburun alt telinin dördüncü sesine akortlanmasıyla oluşurken; ikinci sistem üstteki telin alt telin beşinci sesine akortlanmasıyla oluşur. Ayrıca Ehl-i Haklar arasında geleneksel olarak kullanılan her perdeye göre yapılan on iki farklı akort çeşidi vardır. Ancak bu akort sistemleri yaygın olarak kullanılmamaktadır.

1. Mecazi Makamlar

Mecazi makamlar genellikle günlük olayların anlatımı üzerine yaratılmış makamlardır. Mecazi makamlar düğün ve çeşitli etkinliklerde davul, zurna, kemençe ve çeşitli üflemeli sazlarla çalındığı gibi, cem içerisinde hizmetler başlamadan önce kelâmhanlar tarafından da icra edilmektedir. Mecazi makamların sayısı ve dizileri yaşanan coğrafyaya göre değişim göstermektedir. Hakiki makamların var olduğu günden beri en ufak bir değişime uğramadan günümüze kadar muhafaza edildiğine tüm Ehl-i Haklar tarafından inanılmaktadır. Demek ki mecazi makamlar, zaman içerisinde Ehl-i Hak inancı mensupları tarafından beğenilen, benimsenen ve tanburla icra edilmeğe gayret edilen makamlardır. Toplumsal değerleri olmakla birlikte inançsal boyutu olmadığından dolayı hakiki makamlardan ayrı tutulmaktadır. Mecazi makamlar genel itibarıyla enstrümantal olup melodik ve ritmik yapılarından dolayı icrası da hakiki makamlara göre daha basittir. Bu yönüyle mecazi makamlar cem evi içerisinde yetişen genç zakirlerin (kelâmhan) ustalarının refakatinde mecazi makamları çalarak tecrübe kazanmalarını sağlarken aynı zamanda gönül dünyalarını da hakiki makamları çalabilmeye hazırlamış olur. Mecazi makamlar hakiki makamlar gibi üretilip icra edilmeseler de bazı bölgelerde mecazi makamlarla hakiki makamlar iç içe geçip karışmıştır.

During bu durumu şöyle izah eder: “Zaman içinde eski Kürt inançlarının dindışı öğeleri eski kutsal repertuara karışmış olsa da, Ehl-i Hak müziği temelde diğer Kürt ve İran müzik formlarından farklıdır. Bazı kelâmhanlar bu ayrımı mecazi (türemiş) karşısında hakiki (otantik ya da ilahi) terimini kullanarak yaparlar” (During, 2006:52). Altı grupta toplayabileceğimiz bu makamların sınıflandırması şöyledir:

Birinci Grup Makamlar

1. Ser Terz (tarz)
2. Han Emiri
3. Bariye
4. Katar
5. Hicrani

İkinci Grup Makamlar

6. Seheri
7. Helale vu Zemzeme
8. Terz-i Rüstem
9. Mecnuni
10. Semeli Sema
11. Çupi
12. Semaec Secar (Secar semahı)
13. Pavemuri

Üçüncü Grup Makamlar

14. Elvenati
15. Garibi
16. Cengera
17. Semaec Pervane (Pervane semahı)
18. Sevar Sevar

Dördüncü Grup Makamlar

19. Saruhani
20. Gül ve Hâk (toprak)
21. Gelevedere

Beşinci Grup Makamlar

22. Tebriz Celosahisi
23. Sahne Celosahisi
24. Alinejad Celosahisi
25. Baye Baye
26. Şah Abbas
27. Şah İsmail

Altıncı Grup Makamlar

28. Sema'e Balveşan (Balveşan Semahı)

29. Sema

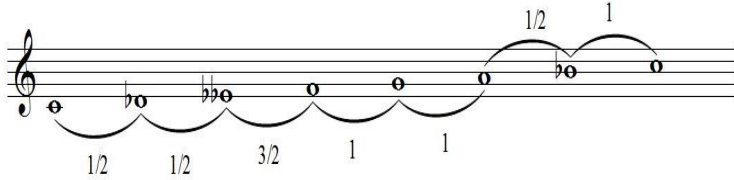
1.1. Birinci Grup Makamlar

1.1.1. Ser Terz Makamı

Ritimsiz bir makamdır ve insanın yaratılışını anlatır. İnsanın topraktan yaratılmasının ardından, Hz. Hak ruha gidip yaratılan o bedene girmesini ve sakin bir şekilde durmasını söyler. Ruh bedeninin içinde dolaşır, fakat Hz. Hak'tan ayrıldığı için rahat edemez ve bedeni terk edip dışarı çıkar. Bunun üzerine Hz. Hak üç büyük meleğe biriniz tanbur olun, biriniz tel, biriniz de ses olun gidip yürek odalarında Ser Terz makamını çalın der. Melekler yürek odalarında bu makamı çalınca ruh bu sese âşık olur ve tekrardan bedenine girer. Melekler ruhu o bedende kilitleyip bedenden ayrılırlar. Bu makam, sırasıyla bu olayları anlatmaktadır, sözlü ve sözsüz olarak icra edilen bir makamdır.

Seyir: Çıkıcı inici

Ser Terz Makamı Dizisi

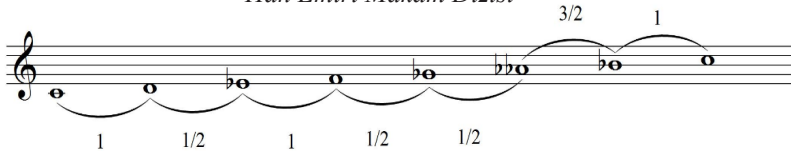


1.1.2. Han Emiri Makamı

2/4 lük usûlle çalınan ritimli ve coşkulu bir makamdır. Makamın yaratıcısı ve en iyi icra eden kişi olan Han Emir'den ismini almıştır. Sözsüz icra edilen bir makamdır.

Seyir: Çıkıcı inici

Han Emiri Makam Dizisi



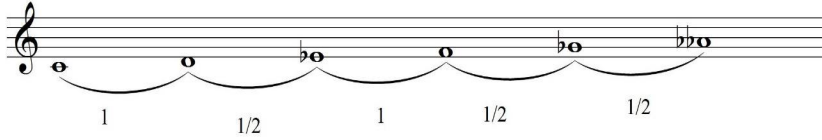
1.1.3. Bariye Makamı

1.1.3. Bariye Makamı

Usûlsüz makamlardandır. İran'ın eski şahlarından Hosrow Prviz (590-628 M) Şebdiz isminde çok sevdiği bir atı ölünce kimse şaha atının öldüğünü söyleyememiş ve Barbed isimli saray müzisyenlerinden bu olayı şaha müzik yoluyla anlatmasını istemişler. Barbed bu makamı tanburuyla sarayda çalmış ve şah bu melodiyi duyunca atı Şebdiz'in öldüğünü anlamıştır. Diğer bir anlatıda bir yerden başka bir yere gitmeyi göç etmeyi anlatan bir makamdır, sözlü olarak icra edilmektedir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Bariye Makamı Dizisi

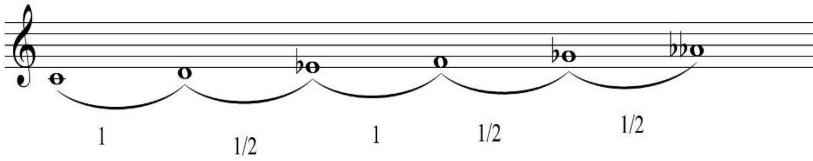


1.1.4. Katar Makamı

Usûlsüz makamlardandır. İran klasik müziği ve Azerbaycan müziğinde de var olan bir makamdır. "Kat" Zerdüşterin kutsal dualarıdır, Zerdüşt ayinlerinde kutsal dualar okunurken bu makam eşliğinde okunur. İsmi buradan almıştır. Sözlü olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Katar Makamı Dizisi



1.1.5. Hicrani Makamı

Pirden ve yârdan ayrı düşmenin acısını anlatan usûlsüz ve sözlü icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Hicrani Makamı Dizisi



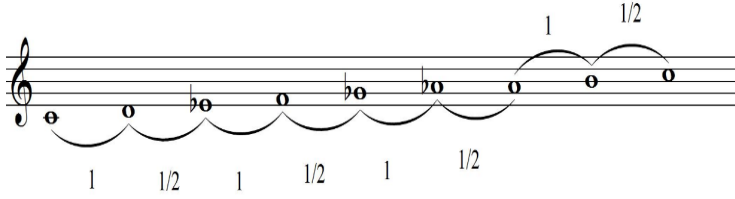
1.2. İkinci Grup Makamlar

1.2.1. Seheri Makamı

2/4'lük usülle çalınan bir makamdır. Seher vakitlerinde düğün evinin damında çeşitli çalgılarla çalınır. Bu makamın çalındığı evde düğün olduğu anlaşılır. Diğer bir anlatıda büyük pirlerin evinde hizmet gören talipleri ve ev halkını seher vakti uyandırmak için pirin yanındaki kelâmhanlar tarafından çalınan bir makam olduğu aktarılmaktadır. Enerjisi yüksek olan ve sözlü olarak icra edilen makamlardandır. Sözler usülsüz olarak 2/4 usüllü makamın eşliğinde okunur.

Seyir: Çıkıcı inici

Seheri Makamı Dizisi

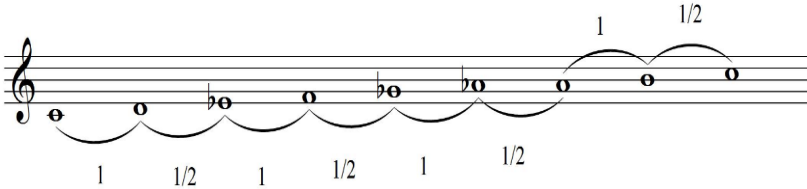


1.2.2. Helale ve Zemzeme Makamı

İran halkı içinde anlatılan bir aşk efsanesinin anlatıldığı makamdır. 10/16'lık usülle sözlü olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı

Helale ve Zemzeme Makamı Dizisi

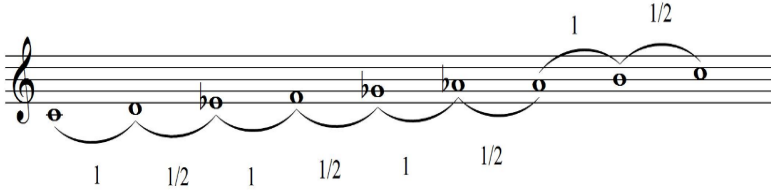


1.2.3. Tarz-i Rüstem Makamı

Usûlsüz makamlardandır Firdevsi'nin Şahnâme adlı eserinde anlatılan Rüstem pehlivan Ehl-i Hak topluluğu içerisinde Hz Hakk'ın sureti ve donlarından birisi olduğuna inanılır. Rüstem Pehlivan öldüğü zaman babası Zal tarafından okunmuştur. Rüstem pehlivan'ın ölümünden duyulan üzüntüyü anlatan ve sözlü olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı inici

Tarz-i Rüstem Makamı Dizisi

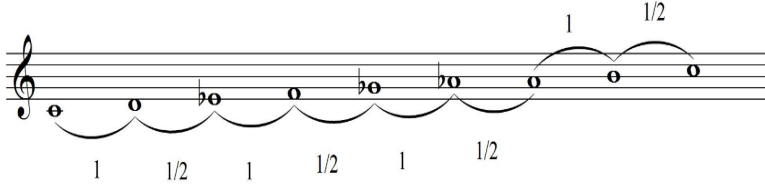


1.2.4. Mecnuni Makamı

Leyla ile Mecnun efsanesini anlatan içerisinde çok fazla usûl değişikliği yapan bir makam olduğu için usûlüne “Edvari ritim” denmektedir. Mecnun'un Leyla'nın aşkına tutulup şeyda olduktan sonraki halini anlatır. Sözlü olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Mecnuni Makamı Dizisi

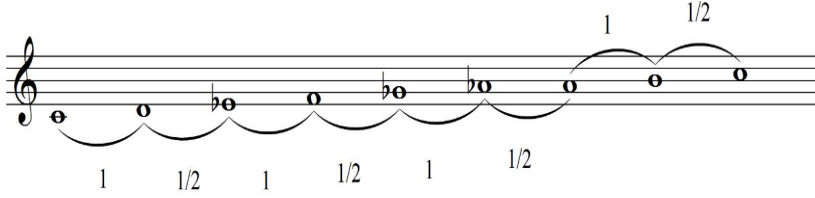


1.2.5. Semeli Sema Makamı

Baharın gelişini anlatan 10/16'lık usûlle çalınan bir makamdır. Semel Kürtçede sümbül çiçeğine denmektedir, Ehl-i Haklar sümbül çiçeğinin on dört yapraklı olduğunu ve ikiye ayrıldığında yedi büyük meleğin (heftten) ve yediler gibi olanların (heftvane) bu çiçekte simgelendiğini kabul edip sümbül çiçeğine bir kutsiyet yüklerler. Nevruz bayramlarında çalınan sözsüz olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı inici

Semeli Sema Makamı Dizisi

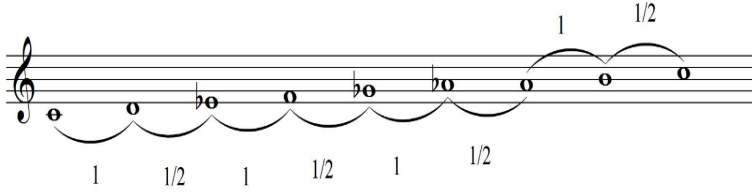


1.2.6. Çupi Makamı

Genelde düğünlerde çalınan bir oyun makamıdır. 2/4'lük usülle icra edilir. Her ne kadar oyun makamı olup, düğünlerde çalınan ritmik bir makam olsa da hüznü bir his uyandırır. Sözsüz olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı inici

Çupi Makamı Dizisi

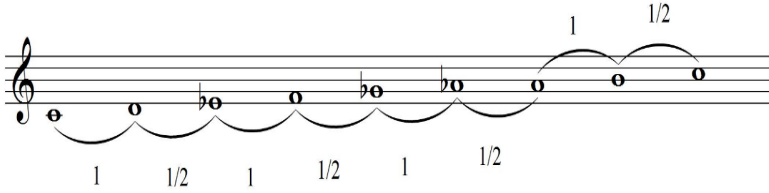


1.2.7. Sema Secar (Secar Semahı) Makamı

Genelde düğünlerde çalınan coşkulu bir makamdır. 6/8'lik usülle çalınır ve sözsüz olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Sema Secar (Secar Semahı) Makamı Dizisi

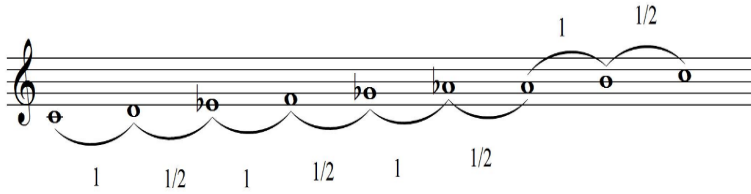


1.2.8. Pavemuri Makamı

Ölümü anlatan Kürt musikisinin eski makamlarından olan “Hore ve Mur”dan alınmıştır, usûlsüz ve sözlü icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı inici

Pavemuri Makamı Dizisi



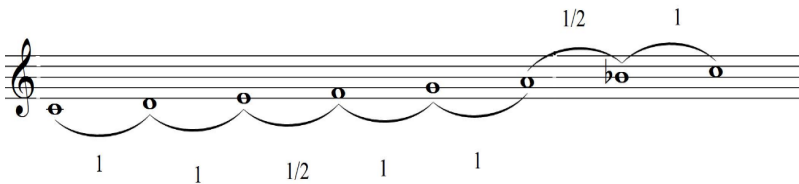
1.3. Üçüncü Grup Makamlar

1.3.1. Elvenati Makamı

Usûlsüz icra edilen bir makamdır. “Elvent” Ehl-i Hak mitlerinde yer alan kutsal bir dağdır. Elvent dağının anlatıldığı destanlar Bu makam ile çalınarak anlatılır, makam ismini buradan almıştır. Sözlü olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı inici

Elvenati Makamı Dizisi

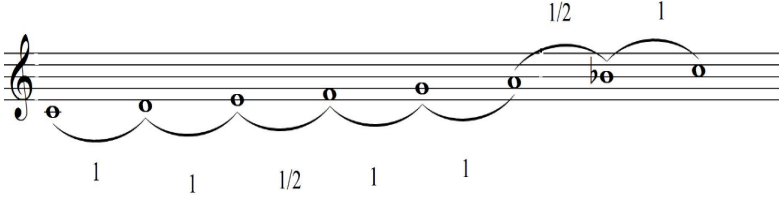


1.3.2. Garibi Makamı

Usûlsüz icra edilen makamlardandır garibanlık halini anlatan hüzünlü hissiyatı olan bir makam olup, sözlü olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı inici

Garibi Makamı Dizisi

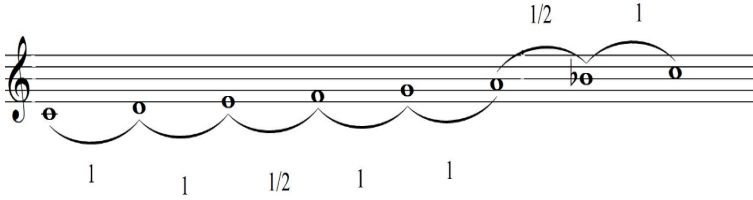


1.3.3. Cengera Makamı

Savaşa gidecek olan kişileri cesaretlendirmek için çalınan bir makamdır, aynı zamanda kişinin iç dünyasında kendi nefsiyle olan mücadelesinde çalınan ruha güç verdiği inanan bir makamdır. 2/4'lük usûlle ve sözsüz olarak icra edilen coşkulu bir makamdır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Cengera Makamı Dizisi

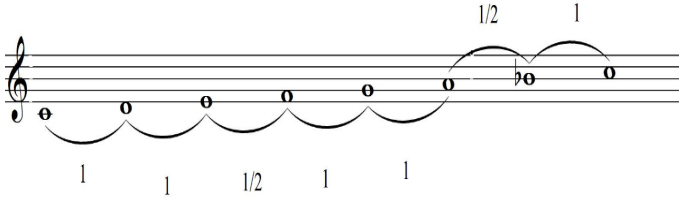


1.3.4. Sema Pervane (Pervane Semahı) Makamı

Pervanenin şemin etrafında dolaşma halini sözsüz olarak anlatan bir makamdır. 2/4'lük usûlle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı inici

Sema Pervane (Pervane Semahı) Makamı Dizisi

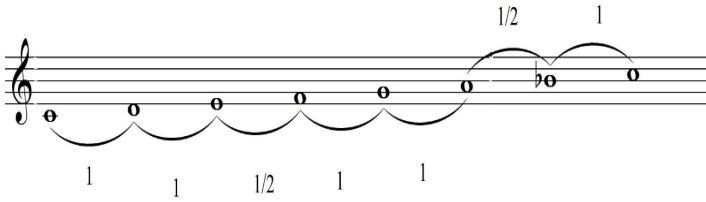


1.3.5. Sevar Sevar Makamı

2/4'lük usûlle icra edilen bir makamdır atın ayak seslerini simgeler. Ağır bir tempoyla başlayıp giderek hızlanan bu makam çıkılan uzun seferlerde insanların ve atların yorulduğu zaman çalınır. Dinleyene enerji veren ve sözsüz olarak icra edilen coşkulu bir makamdır.

Seyir: Çıkıcı inici

Sevar Sevar Makamı Dizisi



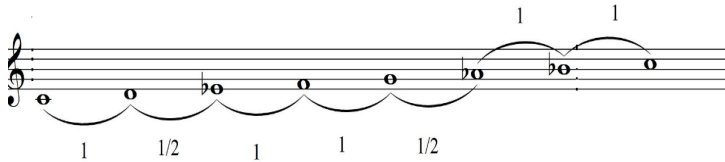
1.4. Dördüncü Grup Makamlar

1.4.1. Saruhani Makamı

Usûlsüz İcra edilen bir makamdır. İnan'da Ehl-i Hakların yaşadığı bir bölgenin adıdır, makam adını buradan almıştır, sözlü olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı inici

Saruhani Makamı Dizisi

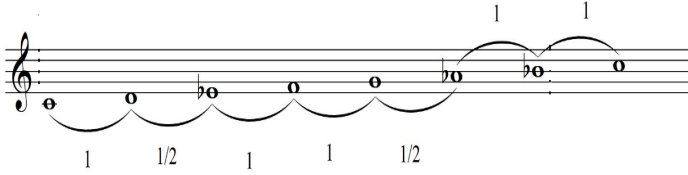


1.4.2. Gol ve Hak (Gül ve Toprak) Makamı

7/8'lik usülle icra edilir. İnsanın ruhu ve bedeninin birbiriyle olan diyalogunu anlatır. Gül insanın ruhunu temsil ederken toprak insanın bedenini temsil eder. Sözlü icra edilen bir makamdır.

Seyir: İnici çıkıcı

Gül ve Toprak makamı dizisi

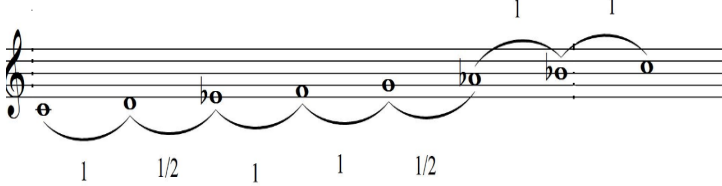


1.4.3. Gelevedere Makamı

Usulsüz icra edilen makamlardandır. Geri getiren manasına gelmektedir. Âşığından küsüp giden maşukun gönlü alınarak aşığına geri getirilmesini anlatan ve sözlü olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: İnici çıkıcı

Gelevedere Makamı Dizisi



1.5. Beşinci Grup Makamlar

1.5.1. Celoşahi Makamı

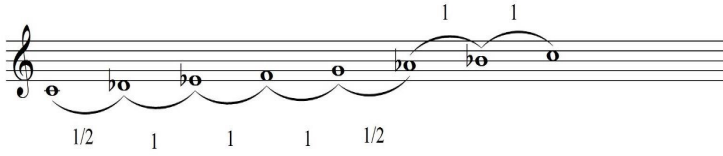
2/4'lük ritimle çalınan bir makamdır, pirlere huzurunda çalınır pir bir yere taliplerini görmeye gittiği zaman piri karşılamak amacıyla celoşahi makamı çalınmaktadır. Ayrıca cem evlerinde mana olarak Hz Ali'nin varlığı hissedilirse yine celoşahi makamı çalınmaktadır. Biz burada üç tane celoşahi makamı dizisi vereceğiz. Bu makamların ikisi "Tebriz Celosahisi", diğeri ise "Sahne Celosahisi"dir. Bu iki Celosahisi makamı icra edildikleri yörelerin ismini alırken, üçüncü makam "Alinejat

Celoşahisi” onu düzenleyerek icra eden bir Ehl-i Hak tanbur sanatçısı olan Alinejat’ın ismiyle anılmaktadır. Bu üç makamın da melodileri birbirinden farklı özellikler göstermektedir.

1.5.1.1. Tebriz Celoşahisi

Seyir: Çıkıcı inici

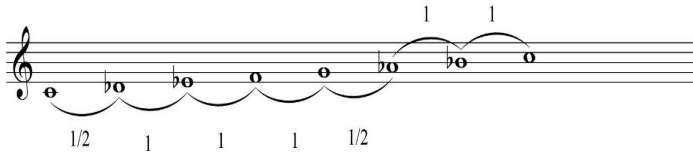
Tebriz Celoşahisi Makamı Dizisi



1.5.1.2. Sahne Celoşahisi

Seyir: Çıkıcı inici

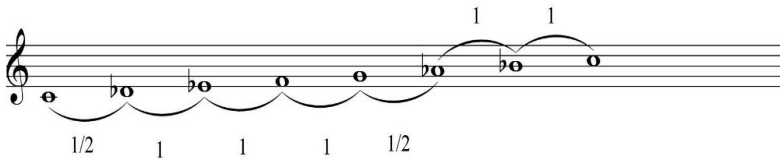
Sahne Celoşahisi Makamı Dizisi



1.5.1.3. Alinejat Celoşahisi

Seyir: Çıkıcı inici

Alinejat Celoşahisi Makamı dizisi

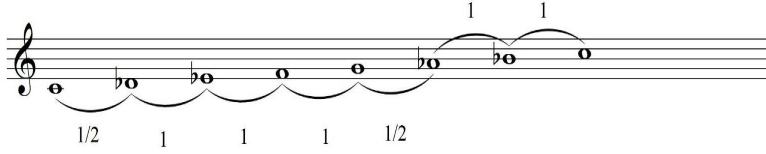


1.5.2. Baye Baye Makamı

6/8'lik veya 10/16'lık ritimle icra olunan düğünlerde evlenen çiftte iyi dilekleri sunmak amacıyla çalınan bir makamdır. Sözlü olarak icra edilir.

Seyir: Çıkıcı inici

Baye Baye Makamı Dizisi

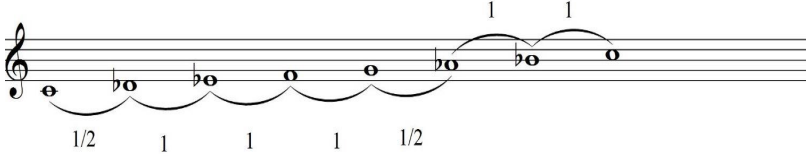


1.5.3. Şah Abbas Makamı

Safevi şahlarından birisi olup Eh-li Haklar tarafından kutsal kabul edilen saygı duyulan şahsiyetlerden biridir. Bu makamda Şah Abbas'a ait olan şiirler okunmaktadır. Burada makama ismini veren Safevi şahlarından 1587- 1629 yıllarında hâkimiyeti olan I. Şah Abbas söz konusudur. Makam 4/4'lük usûlle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı inici

Şah Abbas Makamı Dizisi

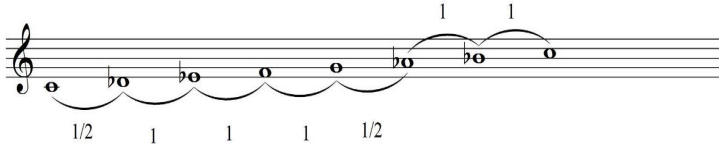


1.5.4. Şah İsmail Makamı

Ehl-i Hak topluluğunca kutsallaştırılan ve saygı duyulan Safevi devletinin kurucusu Şah Hatayi'nin şiirlerinin okunduğu Şah İsmail makamı 2/4'lük usûlle icra edilmektedir.

Seyir: Çıkıcı inici

Şah İsmail Makamı Dizisi



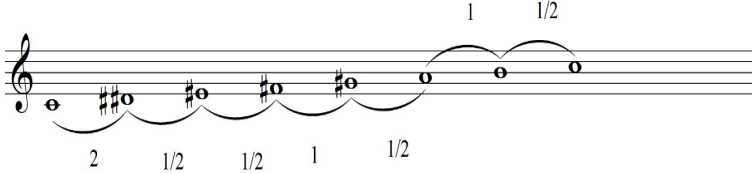
1.6. Altıncı Grup Makamlar

1.6.1. Sema Balveşan (Balveşan Semahı) Makamı

2/4'lük usûlle çalınan bir makamdır. Sema Balveşan da Celozahi makamı gibi pırları karşılarken, pır huzurunda çalınan makamlardandır sözlü olarak icra edilir.

Seyir: Çıkıcı inicidir.

Sema Balveşan (Balveşan Semahı)Makamı Dizisi

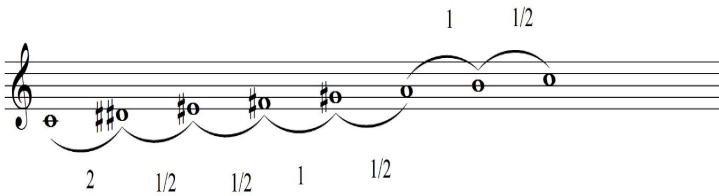


1.6.2. Sema Makamı

10/16 usûlle sözsüz olarak icra edilen bir makamdır.

Seyir: Çıkıcı inici

Sema Makamı Dizisi



Mecazi makamlardan on yedi tanesi “sözlü” on bir tanesi “sözsüz” olarak icra edilirken yalnızca “Ser Terz” makamı hem “sözlü” hem “sözsüz” olarak icra edilmektedir. Yirmi beş tane makam “çıkıcı inici” seyir özelliği gösterirken iki tanesi “inici çıkıcı” iki tanesi de “çıkıcı” seyir özelliği göstermektedir. Makamlardan on dokuzu “usûllü” olarak icra edilirken on tanesi “usûlsüz” olarak icra edilmektedir.

2. Hakiki Makamlar

Hakiki makamlar yalnızca cem içerisinde icra edilen Ehl-i Hak topluluğu tarafından kutsal kabul edilen makamlardır. Ehl-i Haklar tarafından kutsal kabul edilen tanburla sadece cem içerisinde icra edilirler. Hakiki makamların tamamı sözlü olup kadim zamanlarda yaşanmış olayları anlatırlar. Hakiki makamlar “Kalam Makamları”, “İrfani Makamlar” diye de adlandırılmaktadırlar. “Sadece cemlerde çalınan, bu yüzden cem dışında çalınmasına iyi gözle bakılmayan makamlardır. Tamamı, makamı ilk icra eden veya ortaya çıkaran ermiş kişinin adıyla anılan, kutsal ve gizli kabul edilen makamlardır. Bu yüzden, bu makamların özenle korunması gerektiği düşünülür. Kalam makamlarının korunması sadece sembolik bir değer taşımaz. Bu durum aynı zamanda bîatını bir doğadan kaynaklanır” (Özdemir, 2009: 47). Hakiki makamlar isimlerini Ehl-i Haklar tarafından kutsal kabul edilen kişilerden almışlar “Makamlar genel olarak Ehl-i Hak’ın dini önderlerinin ya da kutsal tarihinin önemli isimleriyle anılmalarının başlıca sebebi, bu makamların söz olarak bu kişiliklerin kelâm’ları olduğuna ve çalınan makamın (ezginin) bu kişi tarafından müziklendirildiğine inanılmasıdır” (Özdemir, 2009: 46). Bazı makamlarda kutsal şahsiyetlerin mitolojik bir dönemdeki anlatılarını aktardığı gibi kutsal şahsiyetlerin batın âlemde gerçekleştirdikleri olayları da anlatılmaktadır. Bu makamlarda kutsal zatın adı, makamın nakarat bölümlerinde cem cemaati tarafından koro halinde söylenir. Burada ismi zikr edilen bu ulu şahsiyetin çağırılmasıyla cem içerisinde onun ruhunun zuhur edeceğine inanılmaktadır. “İlahi ezgiler kavramı, görünüşteki anlamıyla düşünmek gerekir; zira ilahi ezgiler cemin icrasının manevi gücünden kaynaklanan bir etkiyle(asar) oluşur. Bu mit birçok şeyi akla getirir: tecellinin fiziki varlığı, cemin özünde zarif bir müzikal uyum oluşturur; karşılıklı olarak bu uyum tecelliye çağırır; tecellinin yeryüzüne inmesi bir anlık ve soyut ama bir o kadar da gerçektir” (Düring, 2003: 58). Hakiki Makamların toplam sayıları yetmiş iki olup bazı yörelerde kırk ya da elli kadarı kelâmhanlar tarafından bilinmektedir. Gerçek makam sayısının ise kelâmhanlarca yetmiş iki olduğu söylenmektedir. Yetmiş ikinin formel bir sayı olmasıyla birlikte bazı makamların unutulmuş olabileceğini de söyleyebiliriz.

“Kutsal sayılan makamlar, tanbur repertuarının büyük çoğunluğunu oluşturur. Bu makamlara genel olarak “72 makam” adı verilir geleneksel makamlar, geçmiş dönemlerden bu yana icra edilen makamlardır. 72 rakamı, Ehl-i Hak için kutsal bir sayı olduğu için sembolik bir değer taşır. Hem dünya üzerindeki 72 milleti simgelemesi, hemde sayılarının 72 olduğuna inanılan Kerbelâ şehitlerini temsil etmesi açısından bu rakam önemsendir” (Özdemir, 2009: 46). Çalışmamızda dizileri birbirine yakın dört

grup halinde toplam elli sekiz adet hakiki makama yer vereceğiz

Birinci Grup Makamlar

1. Tarz-e Yâri
2. Hak Hak Hu Hu Hu
3. Yâr Didekani Çiveşen Yâr
4. Hamuş
5. Lavhey

İkinci Grup Makamlar

6. Hak-u Hak
7. Ali Ali Hu
8. Ali Ali Ali Ali
9. Türki
10. Hey Davud Hak Can Davud
11. Ağa Ya Davud Sensen Ya Davud
12. Ey Dost Ney Dem Da
13. Sema'i
14. Dem Kürey Davud
15. Hakan Hakan Ay Hakan
16. Cem Niyan Dusan 1
17. Kalender Baş Kalender
18. Ey Lami Lami
19. Şeyh Emiri
20. Beyan O Yâri
21. El Beyi
22. Kara Çöpi 1

23. Kara Çöpi 2

24. Abidin

25. Ali Alimen

Üçüncü Grup Makamlar

26. Derdem Ez Yâr

27. İmanım Yâr

28. Cem Niyan Dusan 2

29. Cem Niyan Dusan 3

30. Baba Nausi

31. Desti Vit Vile

32. Has Bujune

33. Can Hacay Gulaman

34. Kara Çöpi 3

35. Kara Çöpi 4

36. Cem Cemi Şayem Berzemil

37. Rejyan Dalahu

38. Yaran Cem Niyan

39. Cem O Çiltene

40. Ay İmanım Yâr

41. Sultan-ı Dine Ya Ali

42. Yâr Didekani Geleydin Baki

43. Yâr Didekani Bünyamin Piren

44. Yâr Didekani Bünyamin Sazen

45. Bugün Bayramdır

46. Âli Gurzi Viş

47. Davut Ne Kürey Koser
48. Çilana Mesten
49. Ay Çiltan
50. Tale Suvaran
51. Sahil ey Sahil
52. Fani Fani
53. Deyyar Deyyar
54. Hey Giyan Hey Gan 1
55. Hey Giyan Hey Gan 2
56. Kara Çöpi 5

Dördüncü Grup Makamlar

57. Hoşin
58. Hey Giyan Hey Gan 3

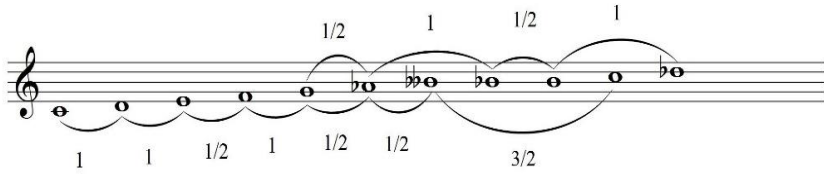
2.1. Birinci Grup Makamlar

2.1.1. Tarz-ı Yâri Makamı

Ehl-i Haklar'ın kutsal kitabı serencamın kelâmlarının okunduğu usûlsüz icra edilen bir makamdır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Tarz-ı Yâri Makamı Dizisi



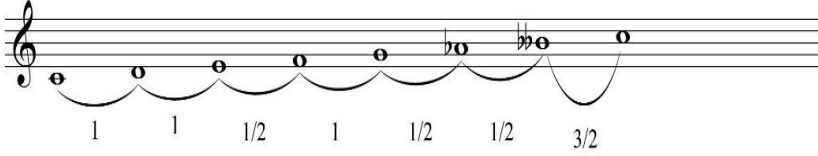
2.1.2. Hak Hak Hu Hu Hu Makamı

Caf isimli Ehl-i Haklar tarafından kutsal kabul edilen bir şahsiyeti anlatan onu

öven 6/4-4/4 'lük ritimlerle çalınan bir makamdır.

Seyir: İnicidir

Hak Hu Hak Hu Makamı Dizisi

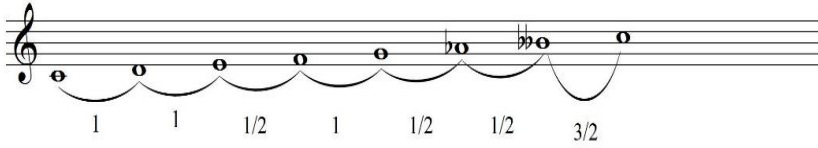


2.1.3. Yar Didekani Çiveşen Yar makamı

Ehl-i Hakların ulu şahsiyetlerinden Havendigar'ın dünyaya gelişini anlatmaktadır. 6/4-4/4'lük ritimlerle icra edilir.

Seyir: İnici Çıkıcı

Yar Didekani Çiveşen Yar Makamı Dizisi

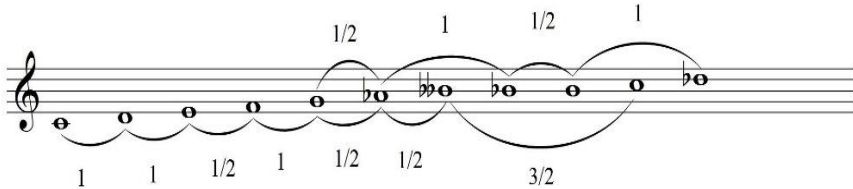


2.1.4. Hamuş Makamı

Ehl-i Haklar tarafından kutsal kabul edilen Seyit Hamuş'un kelâmalarının okunduğu makamdır. İsmi Seyit Hamuş'tan almıştır. Usûlsüz icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Hamuş Makamı Dizisi

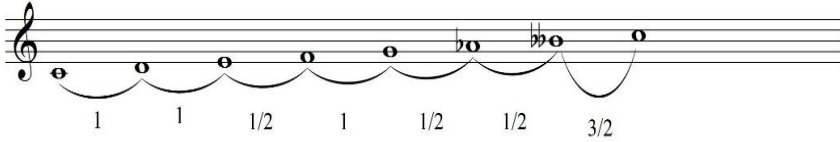


2.1.5. Lavhey Makamı

Birçok usûlü içinde barındıran ritmik yönden zengin bir makamdır.

Seyir: İnici

Lavhey Makamı Dizisi



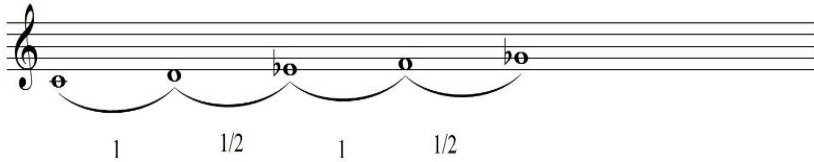
2.2. İkinci Grup Makamlar

2.2.1. Hak –u Hak Makamı

Yirmi dört geyendenin kelâmlarının okunduğu bir makamdır. 3/4 ‘lük ritimle icra olunur.

Seyir: Çıkıcı İnici

Hak-u Hak makamı dizisi

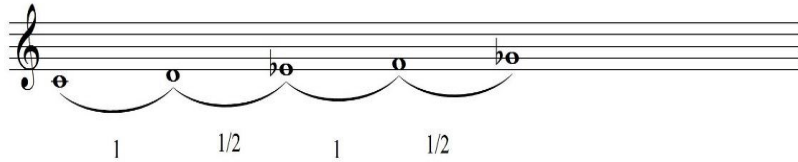


2.2.2. Ali Ali Hu Makamı

Hz Ali’nin bâtni özelliklerini anlatan bir makamdır. 2/4’lük ritimle icra olunur.

Seyir: İnici Çıkıcı

Ali Ali Hu Makamı Dizisi

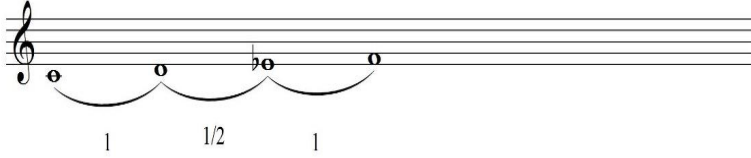


2.2.3. Ali Ali Ali Ali Makamı

Hız Ali'nin bâtni özelliklerini anlatan bir diğer makamdır. 2/4'lük ritimle icra olunur.

Seyir: İnici

Ali Ali Ali Ali Makamı Dizisi

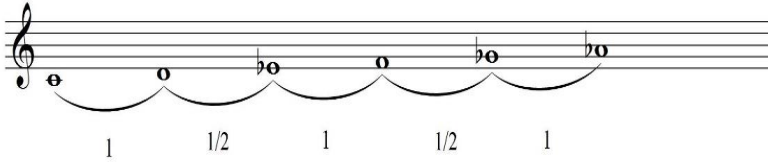


2.2.4. Türkî makamı

Yirmi dört ulu guyendenin kelimalarının okunduğu makamlardandır. Usûlsüz olarak icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Türkî Makamı Dizisi

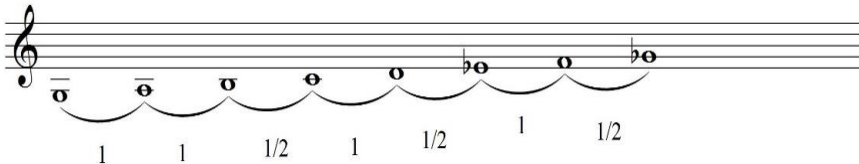


2.2.5. Hey Davud Hak Can Davud Makamı

Ehl-i Haklarda yedi büyük Melekten (heftten) biri olan Davud'u anlatan makamdır. 2/4'lük usûlle icra olunur.

Seyir: İnici Çıkıcı

Hev Davud Hak Can Davud Makamı Dizisi

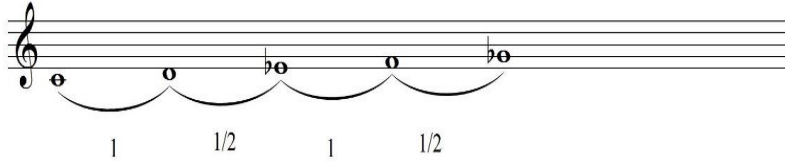


2.2.6. Ağa Ya Davud Sensen Ya Davud Makamı

Ehl-i Haklarda yedi büyük melekten (heftten) birisi olan Davud'u anlatan bir diğer makamdır. 3/4'lük ritimle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Ağa Ya Davut Sensen Ya Davut Makamı Dizisi

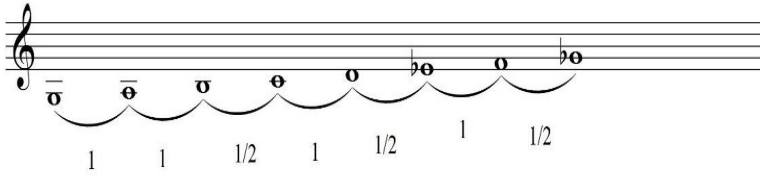


2.2.7. Ey Dost Ney Dem Da Makamı

6/4'lük ritimle icra olunan makamlardandır.

Seyir: İnici

Ey Dost Ney Dem Da Makamı Dizisi

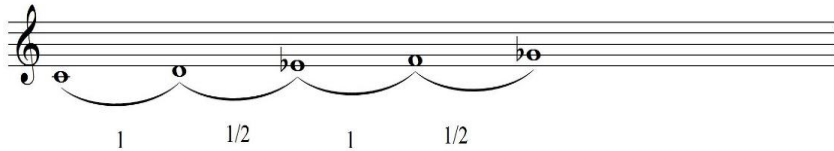


2.2.8. Sema'i Makamı

Ehl-i Hakların kutsal kitabı Serencam'ın kelimelerinin okunduğu makamlardandır. Usûlsüz olarak icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Sema'i Makamı Dizisi

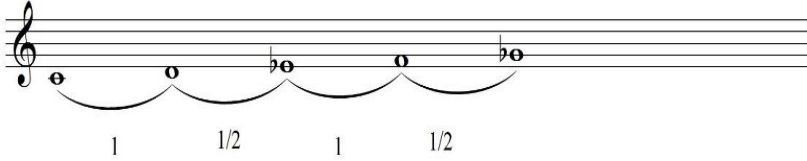


2.2.9. Dem Kürey Davud Makamı

Ehl-i Haklarca kutsal kabul edilen yedi büyük melekten biri olan Davut, “Kırmızı” lakaplı Şah Veys Kulu ve yedi büyük melekten biri olan Cebrail’i anlatmaktadır. 6/8’lik ritimle icra olunur.

Seyir: Çıkıcı İnici

Dem Kürey Davud Makamı Dizisi

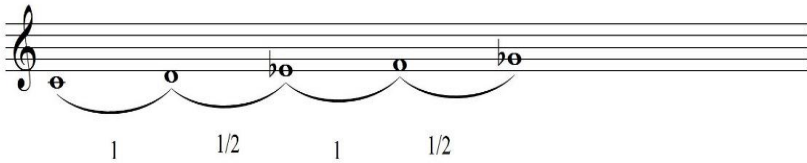


2.2.10. Hakan Hakan Ay Hakan Makamı

Hız. Hakla sohbetin anlatıldığı bir makamdır. 12/8’lik usûlle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Hakan Hakan Ay Hakan Makamı Dizisi



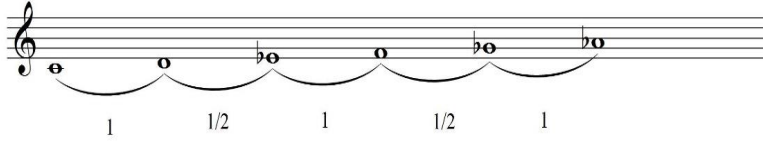
2.2.11. Cem Niyan Dusan¹ Makamı

Cemin dostlar (Ehl-i Haklar) için bir hane veya ev olmasından bahseder ve hakkı bir nur saçan muma benzetip bu mumun çevresinde dolaşan pervanelerin sayısız olduğunu anlatmaktadır. 2/4’lük usûlle icra olunan bir makamdır. Bu makamın iki ayrı örneği daha vardır. Seyir özellikleri ve melodik yapıları birbirlerinden farklıdır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Cem Niyan Dusan Makamı Dizisi

(1) Cem Niyan Dusan Makamı iki ayrı örneği daha olup. Cem Niyan Dusan 2 ve 3 olarak isimlendirilmiştir

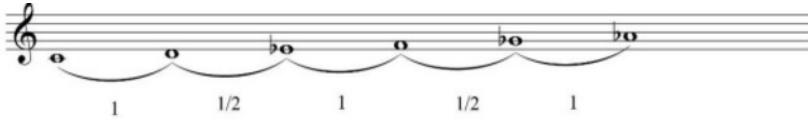


2.2.12. Kalender Baş Kalender Makamı

Yirmi dört ulu guyendeden biri olan Âli Kalender'in kelâmlarının okunduğu makamdır ve onun ismiyle anılmaktadır. 2/4'lük ritimle icra olunur.

Seyir: Çıkıcı İnici

Kalender Baş Kalender Makamı Dizisi

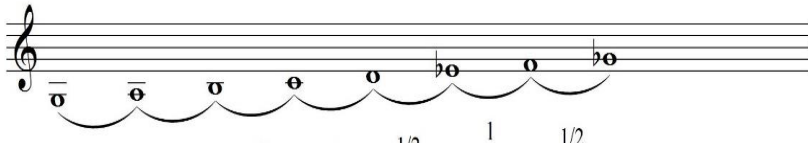


2.2.13. Ey Lami Lami Makamı

Dostluk üzerine kelimelerin okunduğu makamdır. Usûlsüz olarak icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Ey Lami Lami Makamı Dizisi

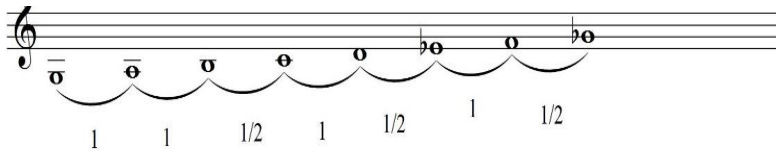


2.2.14. Şeyh Emiri Makamı

Ehl-i Hakların büyük şahsiyetlerinden biri olan Şeyh Emiri'nin kelimelerinin okunduğu makamdır. Adını Şeyh Amiri'den almıştır. Usûlsüz olarak okunan makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Şeyh Emiri Makamı Dizisi

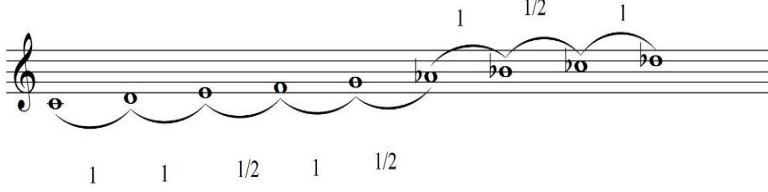


2.2.15. Beyan O Yâri Makamı

Usulsüz olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Beyan O Yâri Makamı Dizisi

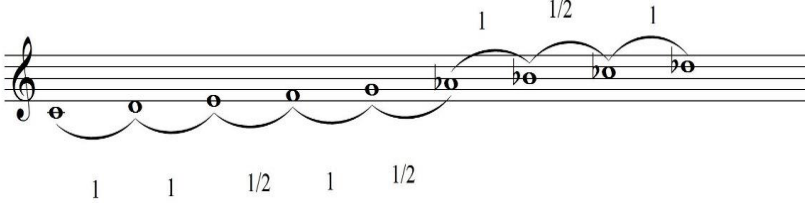


2.2.16. El Beyi Makamı

Ehl-i Haklar tarafından kutsal kabul edilen El Beyi'nin kelimalarının okunduğu makamdır. 6/8'lik usülle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

El Beyi Makamı Dizisi



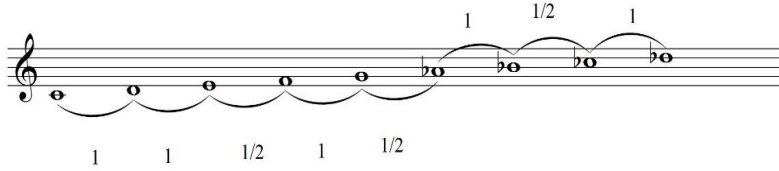
2.2.17. Kara Çöpi Makamı

Kara Çöpi¹ makamı Ehl-i Hakların kutsal kitabı Serencam'ın kelimalarının okunduğu makamlardandır usulsüz olarak icra edilir.

Seyir Çıkıcı İnici

Kara Çöpi Makamı Dizisi

(1) Kara Çöpi makamının dört ayrı versiyonu daha olup, bunlar Kara Çöpi 2-3-4-5 olarak adlandırılmıştır

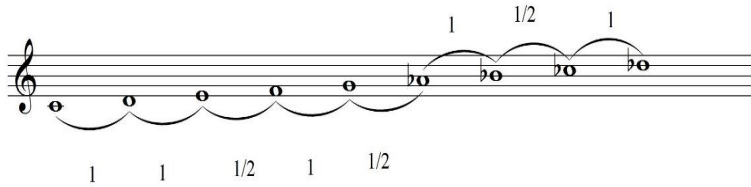


2.2.18. Kara Çöpi 2 Makamı

Ehl-i Hakların kutsal kitabı Serencam'ın kelimelerinin okunduğu makamlardandır usûlsüz olarak icra edilir. Kara Çöpi makamına göre seyir özelliği ve melodik özellikleri farklıdır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Kara Çöpi 2 Makamı Dizisi

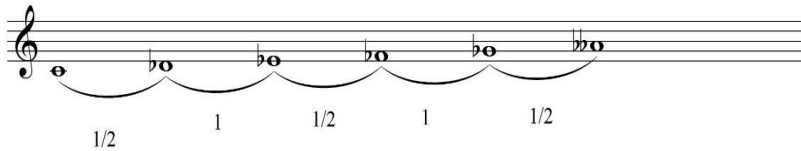


2.2.19. Abidin Makamı

Abidin, Ehl-i Haklarda yedi büyük melekten birisidir. Bu makam onun kelimelerinin anlatıldığı makamdır. Abidin rüyasında bir cem görür ve bu ceme katılmak sevdasıyla yollara revan olur. Ağlamaktan gözleri kör olur. Sultan vuslatına erdikten sonra gözleri açılmasıyla birlikte bâtin gözü de açılır ve kendisinin eski donları konusunda kelimeler okumaya başlar. Bu makam, Abidin'in bu halini anlatmaktadır ve usûlsüz olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Abidin Makamı Dizisi

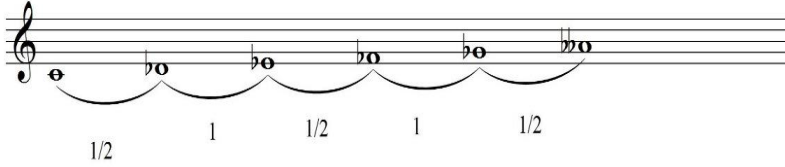


2.2.20. Ali Alimen Makamı

Hız Ali'nin menkıbelerini ve bâtni halinin anlatıldığı makamdır. 2/4'lük usûlle icra olunur.

Seyir: Çıkıcı İnici

Ali Alimen Makamı Dizisi



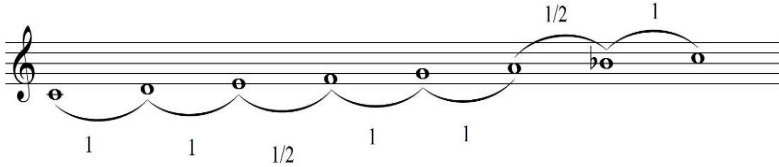
2.3. Üçüncü Grup Makamlar

2.3.1. Derdem Ez Yâr makamı

Dört bölümlü bir makamdır Ehl-i Haklarca kutsal kabul edilen Fazlullah Esterâbâdi, İmadettin Nesimi, Hallacı Mansur, Zekeriya ve Türke'nin batın âlemdeki ruhsal hallerini anlatan bir makamdır. Usûlsüz icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Derdem Ez Yâr Makamı Dizisi

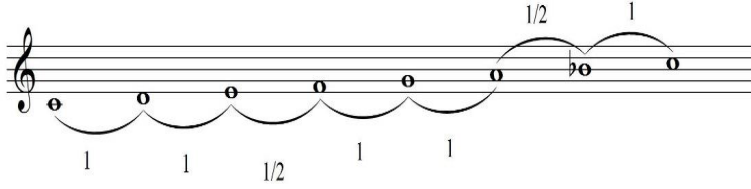


2.3.2. İmanım Yar Makamı

Hız. Hak ile sohbet etme halini anlatan bir makamdır. 22/8'lik usûlle icra edilir

Seyir: Çıkıcı inici

İmanım Yar Makamı Dizisi

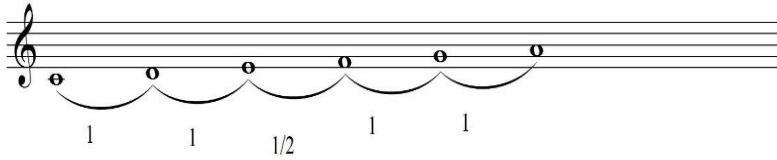


2.3.3. Cem Niyan Dusan 2 Makamı

Cemin kutsallığını anlatan Hak'ın bir nurla cem erenlerinin birer pervaneyle simgelendiği 2/4'lük usûlle icra olunan bir makamdır.

Seyir İnici Çıkıcı

Cem Niyan Dusan 2 makamı

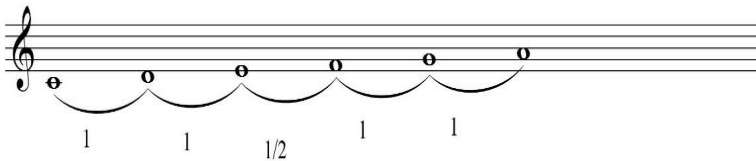


2.3.4. Cem Niyan Dusan 3 Makamı

Cemin kutsallığını anlatan Hak'ın bir nurla cem erenlerinin birer pervaneyle simgelendiği 2/4'lük usûlle icra olunan bir makamdır. Melodik yapı olarak diğer iki Cem Niyan Dusan makamlarından ayrılır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Cem Niyan Dusan 3 Makamı Dizisi

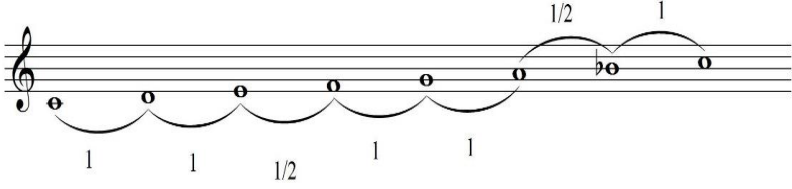


2.3.5. Baba Nausi Makamı

Ehl-i Hakların büyük şahsiyetlerinden birisi olan Baba Naus'un kelimalarının okunduğu makamdır. 2/4'lük usülle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Baba Nausi Makamı Dizisi

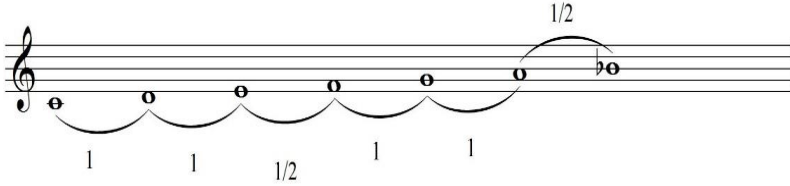


2.3.6. Desti Vit Vile Makamı

Şahın gelmesiyle müritlerin irşat olacağına işaret eden usülsüz olarak icra edilen bir makamdır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Desti Vit Vile Makamı Dizisi

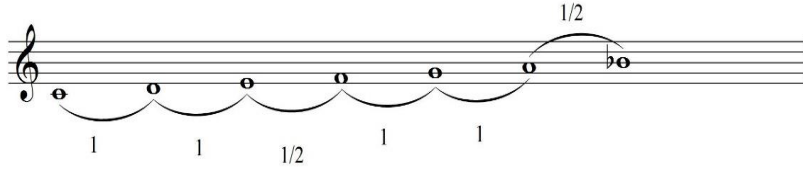


2.3.7. Has Bujune Makamı

Usülsüz olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: İnici

Has Bujune Makamı Dizisi

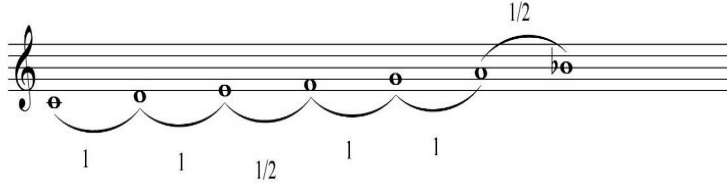


2.3.8. Can Hacay Gulaman Makamı

Ehl-i Hakların büyük şahsiyetlerinden biri olan Havendigar'ı anlatan bir makamdır. 2/4'lük usülle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Can Hacay Gulaman Makamı Dizisi

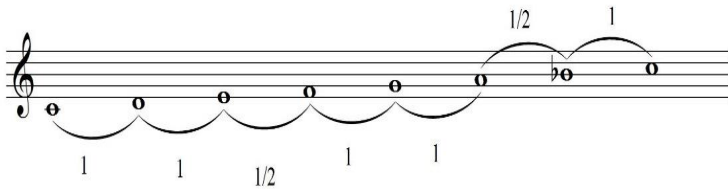


2.3.9. Kara Çöpi 3 Makamı

Ehl-i Hakların kutsal kitabı Serencam'ın kelimelerinin okunduğu makamlardandır. Usûlsüz olarak icra edilir.

Seyir: İnici Çıkıcı

Kara Çöpi 3 Makamı dizisi



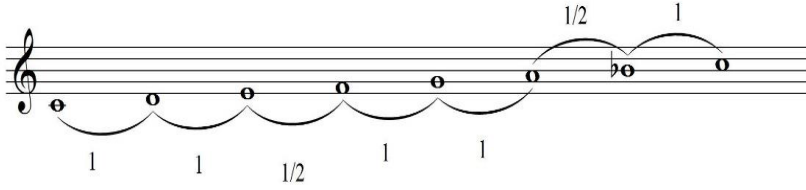
(1) Kara Çöpi 3 ve Kara Çöpi 4 Makamı Serencam İçerisindeki Farklı Kelamların bu iki makamda okunmasıyla birbirinden ayrılırlar.

2.3.10. Kara Çöpi 4 Makamı Makamı

Ehl-i Hakların kutsal kitabı Serencam'ın kelimelerinin okunduğu makamlardandır usûlsüz olarak icra edilir

Seyir: İnici Çıkıcı

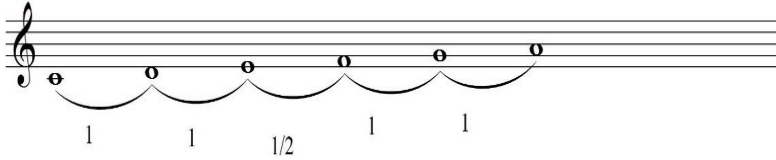
Kara Çöpi 4 Makamı dizisi



2.3.11. Cem Cemi Şayem Berzemil Makamı

Ehl-i Hak inancında tanrının tecelli ettiği zatlardan birisi olan Şah Hoşin'i anlatmaktadır Şah Hoşin Ehl-i Hak inancında marifet kapısını temsil etmektedir. Şah Hoşin aynı zamanda büyük bir tanbur ustasıymış Ehl-i Hak inancında tanbur'un kutsallığının Şah Hoşin'den kaldığına inanılmaktadır. Makam 6/8'lik ritimle icra edilmektedir.

Seyir: Çıkıcı İnici

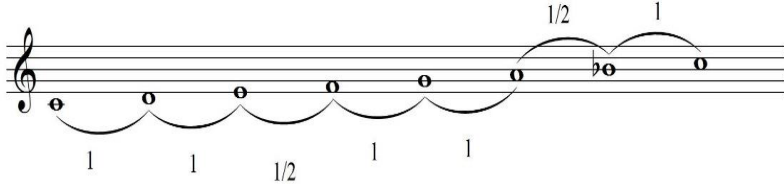


2.3.12. Rejyan Dalahu Makamı

Ehl-i Hak inancında tanrının tecellilerinden birisi olan Sultan Sohak'ı anlatan makamdır. Sultan Sohak geldiği zaman Dalahu bölgesinin nurla dolduğunu anlatmaktadır. Usûlsüz icra edilen bir makamdır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Rejyan Dalahu Makamı Dizisi

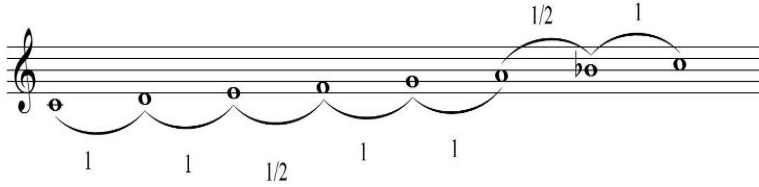


2.3.13. Yaran Cem Niyan Makamı

Usûlsüz olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Yaran Cem Niyan Makamı Dizisi

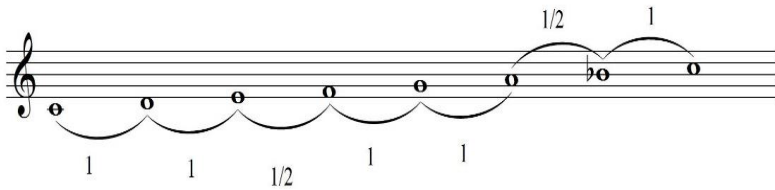


2.3.14. Cem O Çiltene Makamı

Kırklar Cemi'nin Tasvir edilip anlatıldığı Kırklarla ilgili kelimelerin okunduğu bir makamdır. Usûlsüz olarak icra edilen makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Cem O Çiltene Makamı Dizisi

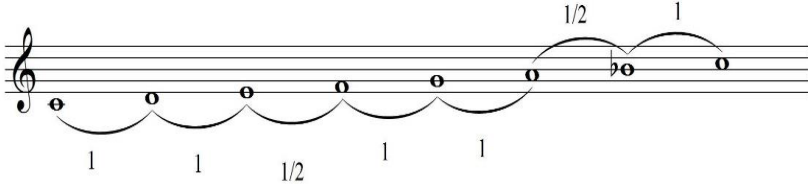


2.3.15. Ay İmanım Yâr Makamı

Hız. Hakla sohbeti anlatan makamlardandır. 5/8'lik usûlle icra edilmektedir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Ay İmanım Yar Makamı Dizisi

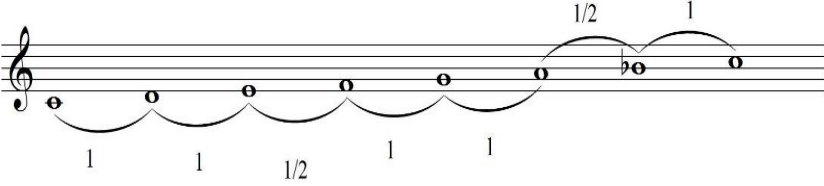


2.3.16. Sultan-ı Dine Ya Ali Makamı

Hız Ali'nin bâtinî hâlini anlatan makamlardandır. 2/4'lük usûlle icra edilmektedir.

Seyir: İnici

Sultan-ı Dine Ya Ali Makamı Dizisi

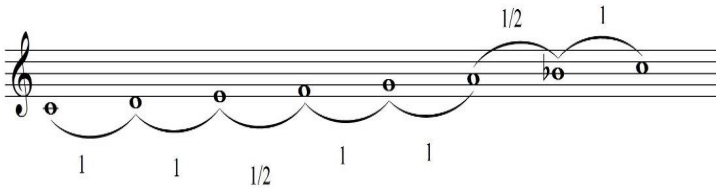


2.3.17. Yâr Didekani Geleydin Baki Makamı

Ehl-i Hakların kutsal zatlarından Pir Bünyamin'in hak sarhoşları ceminin sakisi olduğunu anlatmaktadır. 2/4'lük usûlle icra olunur.

Seyir: Çıkıcı İnici

Yâr Didekani Geleydin Baki Makamı Dizisi

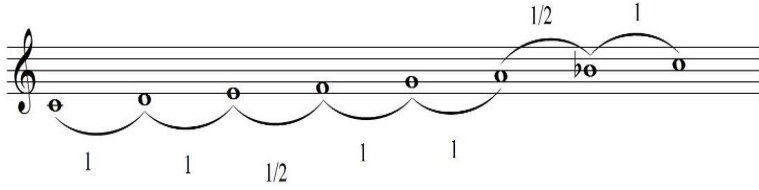


2.3.18. Yar Didekani Bünyamin Piren Makamı

Ehl-i Hakların kutsal zatlarından Pir Bünyamin'in Hz. Hakkın veziri ve Davud'un halka zor durumlarda yardımcı olduğunu anlatmaktadır. 2/4'lük usûlle icra olunur.

Seyir: Çıkıcı İnici

Ya Didekani Bünyamin Piren Makamı Dizisi

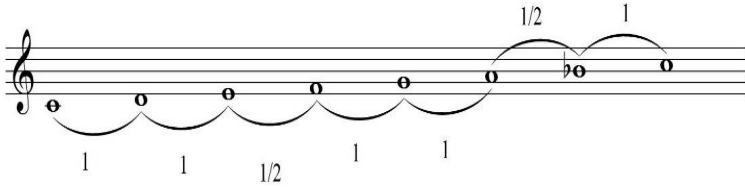


2.3.19. Yâr Didekani Bünyamin Sazen Makamı

Bir Ehl-i Hak mitinde Ehl-i Haklarca kutsal kabul edilen üç zattan bahsedilir. Bu mitte Pir Bünyamin tanbur, Pir Musi'nin tel ve Davud'un ses olduğu anlatılır. Bu makamda bu mit anlatılmaktadır. 2/4'lük usûlle icra edilmektedir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Ya Didekani Bünyamin Sazen Makamı Dizisi

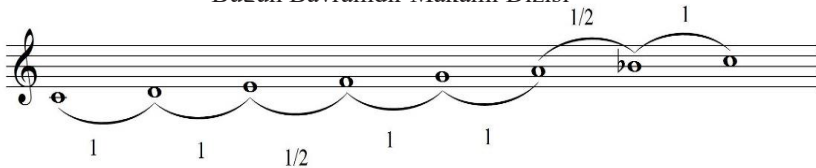


2.3.20. Bugün Bayramdır Makamı

Pir Bünyamin'in anlatıldığı makamlardan biridir. 2/4'lük usûlle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı inici

Bugün Bavrandır Makamı Dizisi

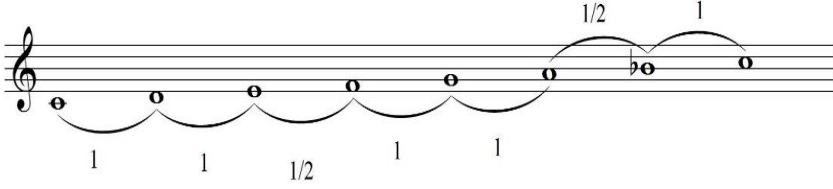


2.3.21. Ali Gurzi Viş Makamı

Ehl-i Hak inancının büyük zatlarından biri olan Ali Kalender’i anlatan makamdır. 2/4’lük usûlle icra olunur.

Seyir: İnici

Ali Gurzi Viş Makamı Dizisi

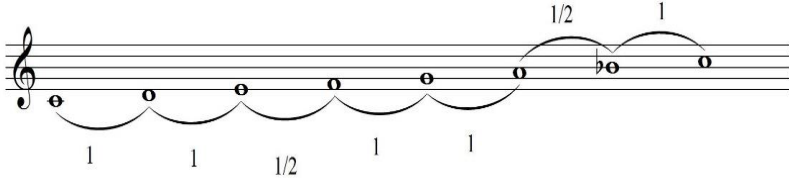


2.3.22. Davut Ne Kürey Koser Makamı

2/4’lük usûlle icra olunan makamlardandır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Davut Ne Kürey Koser Makamı Dizisi

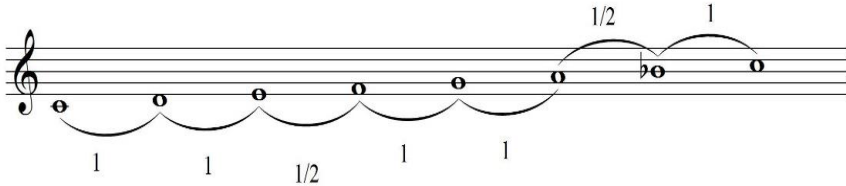


2.3.23. Çilana Mesten Makamı

Kırklar ceminde kırkların bir üzüm tanesiyle mest oldukları bätını halî anlatmaktadır. 2/4’lük usûlle icra edilmektedir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Çilana Mesten Makamı Dizisi

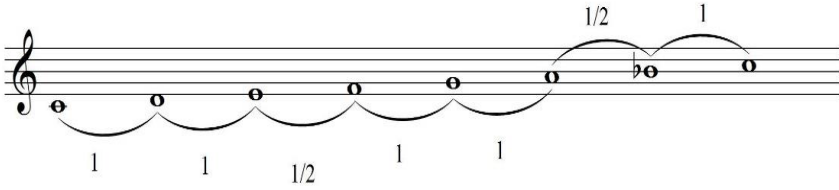


2.3.24. Ay Çiltan Makamı

Kırklar meclisinin anlatıldığı makamlardandır. Usûlsüz olarak icra edilen bir makamdır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Ay Çiltan Makamı Dizisi

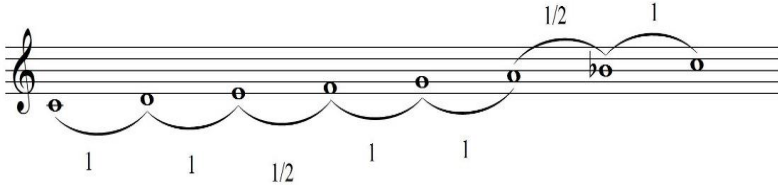


2.3.25. Tale Suvaran Makamı

Güneş doğduğu vakit güneşle birlikte kutsal atlıların geldiğini anlatan Hz Hakk'ın zuhuruna işaret eden makamlardan biridir.

Seyir: İnici Çıkıcı

Tale Suvaran Makamı Dizisi

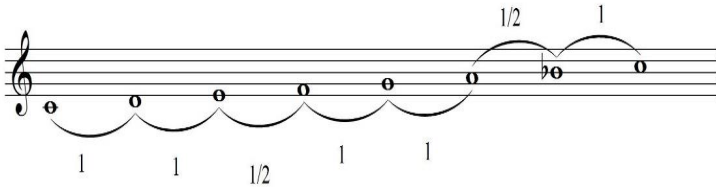


2.3.26. Sahil Ey Sahil Makamı

6/4'lük usûlle icra edilen bir makamdır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Sahil ey Sahil Makamı Dizisi

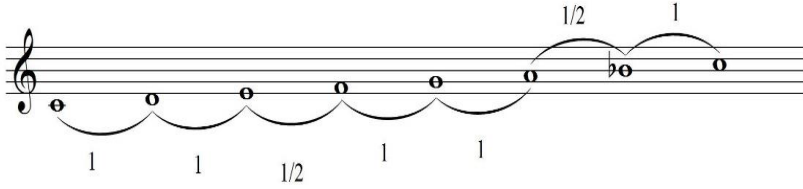


2.3.27. Fani Fani Makamı

Bir Ehl-i Hak inanç mensubu vefat ettiği zaman çalınan bir makamdır. Vefat olayı dışında kesinlikle çalınmaz, inanca göre eğer çalınırsa ortamda birisinin öleceğine işaret eder. Çok tesirli olduğuna inanılan makamlardandır. Genç kelâmhanlar normal bir zamanda ustalarından bu makamı öğrenemezler. Sadece cenaze evinde ustaları çalarsa orada öğrenebilirler bunun dışında çalınması uygun olan bir makam değildir. 4/4'lük usûlle icra edilir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Fani Fani Makamı Dizisi

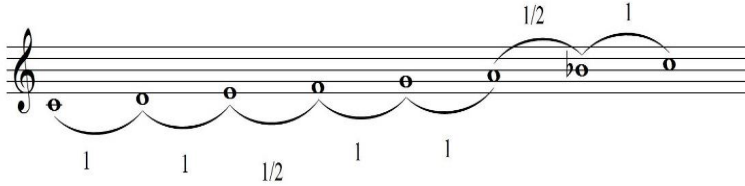


2.3.28. Deyyar Deyyar Makamı

Havendigar ve Sultan Sohak'ın darda kalan kişilerin imdadına yetişmelerini anlatan Deyyar Deyyar makamı 2/4'lük usûlle icra edilen makamlardandır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Deyyar Deyyar Makamı Dizisi



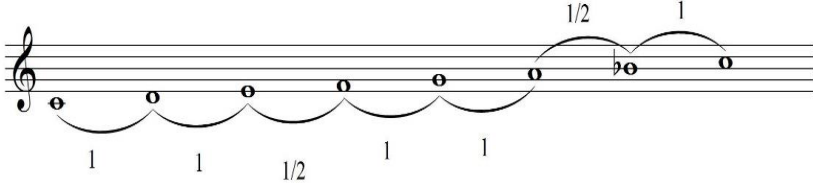
2.3.29. Hey Giyan Hey Gan¹ Makamı

Birden fazla ritmin bir araya gelmesiyle icra edilen bir makamdır. Üç şekli vardır:

(1) Hey Giyan Hey Gan makamının üç versiyonu bulunmaktadır ikinci ve üçüncü versiyonlar Hey Giyan Hey Gan 2-3 olarak isimlendirilmiştir.

Seyir: İnici Çıkıcı

Hey Giyan Hey Gan Makamı Dizisi

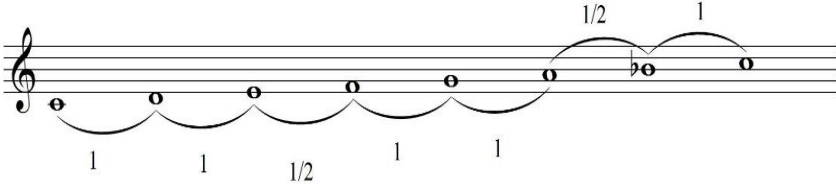


2.3.30. Hey Giyan Hey Gan 2 Makamı

Birden fazla ritmin bir araya gelmesiyle icra edilen bir makamdır.

Seyir: İnici Çıkıcı

Hey Giyan Hey Gan Makamı Dizisi

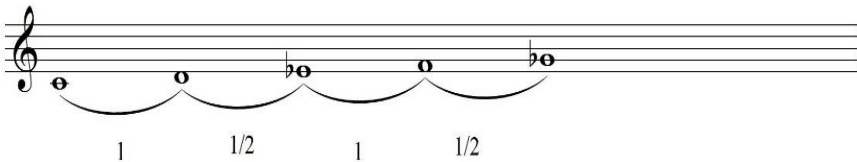


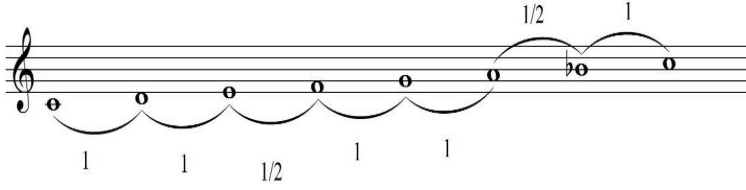
2.3.31. Kara Çöpi 5 Makamı

Bu makam, Ehl-i Hakların kutsal kitabı Serencam'ın kelimalarının okunduğu makamlardandır. Usûlsüz olarak icra edilir. Kara Çöpi 5 makamının ilk bölümü ikinci grup makam dizisiyle başlarken ikinci partisi çalınırken üçüncü grup makam dizisine geçki yapar.

Seyir: İnici Çıkıcı

Kara Çöpi 5 Makamı Dizisi





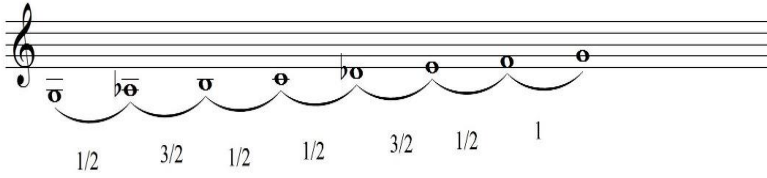
2.4. Dördüncü Grup Makamlar

2.4.1. Hoşin Makamı

Ehl-i Hak inancında Tanrının tecellilerinden biri olan Şah Hoşin'in kelimalarının okunduğu makamdır.

Seyir: Çıkıcı İnici

Hoşin Makamı Dizisi

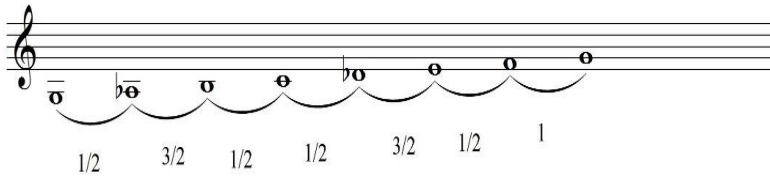


2.4.2. Hey Giyan Hey Gan 3 Makamı

Birden fazla ritmin bir araya gelmesiyle icra edilen bir makamdır. Bu makam diğer iki versiyonundan dizi ve seyir özelliği olarak ayrı bir özellik sergilemektedir.

Seyir: Çıkıcı İnici

Hey Giyan Hey Gan Makamı Dizisi



Tamamı sözlü olarak icra edilen “Hakiki Makamların” otuz yedi tanesi ritimli olarak icra edilirken yirmi bir tanesi ritimsiz olarak icra edilmektedir. Otuz dört tanesi “Çıkıcı İnici” seyir özelliği gösterirken on altı tanesi “İnici Çıkıcı” ve bir tanesi “Çıkıcı” seyir özelliği göstermektedir. Sekiz tanesi de sadece “İnici” seyir özelliği göstermektedir.

3. Gruplandırma ve Dizi Özellikleri

Hakiki ve Mecazi makamların dizilerini ve seyirlerini inceledikten sonra bunların yedi ana grupta yer aldıkları tarafımızdan tespit edilmiştir. Tüm bu makamların eski zamanlarda büyük ve özel bir musiki sistemi içerisinde yer aldığı kanaatindeyiz. Bu sistem zaman içerisinde kaybolmuş ve unutulmuştur. Elimizde olan makamların günümüze kadar ulaşmalarının tek sebebi inanç sistemi ve bunlara bağlı ritüellerle iç içe olup kutsallıkla muhafaza edilmeleridir. Söz konusu olan bu yedi ana grup mensup olan Hakiki ve Mecazi makamlarla şu şekilde özetlenebilir:

3.1. Brinci Grup Makamlar

Tarz-e yari ve hamus makamlarında bu modülasyon yapılmaktadır

Karar ses: beşinci derece (sol) farklı makamlarda notaların arasında aynı mesafeler korunarak transpoze görünmektedir

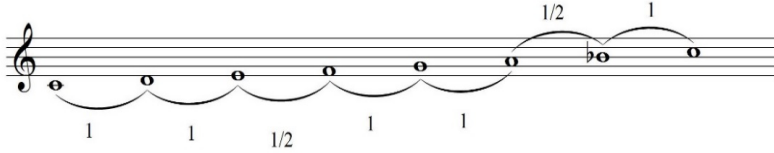
Mecazi	Hakiki
1 Ser Tarz	1 Tarz-e Yari
2 Han Emiri	2 Hak Hak Hu Hu Hu
3 Bariye	3 Yar Didekani Çiveşen Yar
4 Katar	4 Hamuş
5 Hicrani	5 Lavhey

3.2. İkinci Grup Makamlar

Karar ses: beşinci derece (Re) farklı makamlarda notaların arasında aynı mesafeler korunarak transpoze görünmektedir.

Mecazi	Hakiki		
6 Seheri	6 Hak-u Hak	14 Dem Kürey Davud	22 Kara Çöpi 1
7 Helale vu Zemzeme	7 Ali Ali Hu	15 Hakan Hakan Ay Hakan	23 Kara Çöpi 2
8 Terz-i Rüstem	8 Ali Ali Ali Ali	16 Cem Niyan Dusan I	24 Abidin
9 Mecnuni	9 Türkî	17 Kalender Baş Kalender	25 Ali Alimen
10 Semeli Sema	10 Hey Davud Hak Can Davud	18 Ey Lami Lami	
11 Çupi	11 Ağa Ya Davud Sensen Ya Davud	19 Şeyh Emiri	
12 Sema Secar (Secar semahı)	12 Ey Dost Ney Dem Da	20 Beyan O Yâri	
13 Pavemuri	13 Sema'î	21 El Beyi	

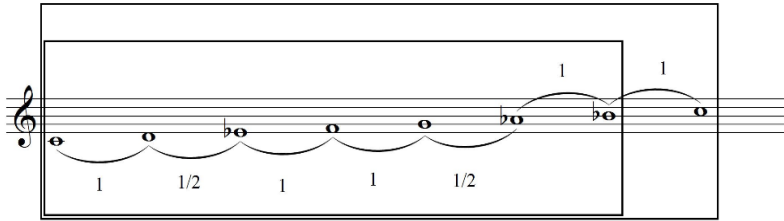
3.3. Üçüncü Grup Makamlar



Karar ses: makamlar karar seslerine bakarak bu grup içerisinde üç farklı desteye ayrılmaktalar. Güçlü sesler ikinci (Re), dördüncü (Fa) ve beşinci (Sol) derecelerden ibarettir.

Mecazi	Hakiki		
14 Elvenati	26 Derdem Ez Yar	37 Rejyan Dalahu	48 Çılana Mesten
15 Garibi	27 İmanım Yar	38 Yaran Cem Niyan	49 Ay Çiltan
16 Cengera	28 Cem Niyan Dusan 2	39 Cem O Çiltene	50 Tale Suvaran
17 Semaie Pervane (Pervane semahı)	29 Cem Niyan Dusan 3	40 Ay İmanım Yar	51 Sahil ey Sahil
18 Sevar Sevar	30 Baba Nausi	41 Sultan-ı Dine Ya Ali	52 Fani Fani
	31 Desti Vit Vile	42 Yar Didekani Geleydin Baki	53 Deyyar Deyyar
	32 Has Bujune	43 Yar Didekani Bünyamin Piren	54 Hey Giyan Hey Gan 1
	33 Can Hacay Gulaman	44 Yar Didekani Bünyamin Sazen	55 Hey Giyan Hey Gan 2
	34 Kara Çöpi 3	45 Bugün Bayramdır	56 Kara Çöpi 5
	35 Kara Çöpi 4	46 Âli Gurzi Viş	
	36 Cem Cemi Şayem Berzemil	47 Davut Ne Kürey Koser	

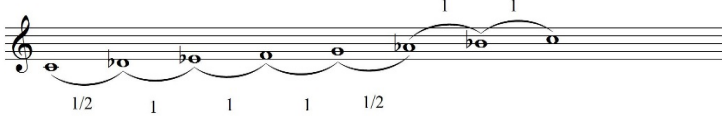
3.4. Dördüncü Grup Makamlar



Karar ses: dördüncü derece (Fa), güçlü ses olarak ilk derece (Do)

Mecazi	Hakiki
19 Saruhani	
20 Gül ve Hak (toprak)	
21 Gelevedere	

3.5. Beşinci Grup Makamlar



Karar ses: ilk derece (Do), güçlü ses olarak dördüncü derece (Fa)

Mecazi	Hakiki
22 Tebriz Celoşahisi	
23 Sahne Celoşahisi	
24 Alinejad Celoşahisi	
25 Baye Baye	
26 Şah Abbas	
27 Şah İsmail	

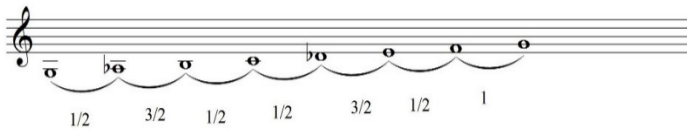
3.6. Altıncı Grup Makamlar



Karar ses: üçüncü derece (Mi diyez veya Fa)

Mecazi	Hakiki
28 Sema Balveşan (Balveşan Semahı)	
29 Sema	

3.7. Yedinci Grup Makamlar



Karar ses: beşinci derece (Do)

Mecazi	Hakiki
	57 Hoşin
	8 Hey Giyan Hey Gan 3

Sonuç

Günümüze kadar notasız bir şekilde ulaşılmış olan Ehl-i Hak cem makamları, kültürel belleğin yaşatılmasında ve korunmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Ehl-i Hak inancı dışarıya kapalı bir inanç olduğundan kutsal kelamlar ve kutsal müzik çok az bir kesim tarafından bilinmekte olsa da gelenek içerisinde bozulmadan korunabilme imkânı bulmuştur. Geleneksel yolla aktarılan bu makam geleneğinde, aynı melodinin farklı versiyonlarının icrasına da rastlanmaktadır. Makamlar yaratıcısının, yaratıldığı bölgenin ya da icracısının adına göre çeşitli isimler alırken, müzikle beraber okunan sözler de makamı belirleyen önemli unsurlardandır. Ehl-i Hak makamları müzik disiplini içerisinde yer alan makam tanımlarına uymazken, bulunduğu coğrafyadaki Türk, Arap, İran ve Kürt müziği makamları içerisinde de ayrı bir yerde durmakta ve bu toplulukların müziksel formlarıyla büyük oranda bir benzerlik göstermemektedir. Kendine has bir yapıya sahip olan Ehl-i hak makamlarının hem sözsüz hem de sözlü icra ediliyor olması makam repertuarı açısından önemlidir.

Ehl-i Hak cem makamları gücünü ve işlevselliğini cem sırasında batın ve zahir arasındaki bağlantıyı sağlayan bir iletişim aracı olmasından alır. Ehl-i Hak Cem makamları bu özellikleriyle insan iletişiminin en estetik şekillerinden biri olarak gösterilebilir. Ehl-i Hak müziğinin Türkiye Balkan coğrafyasında yaşayan Alevi-Bektaşî topluluklarının müzikleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmesi Alevi-Bektaşî cem müziklerinde yeni düşünce ve bulguların ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- ASSMAN, Jan (1997). Kültürel Bellek, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- BAYRAK, Mehmet (2013). Kürt ve Alevi Tarihinde Horasan, Ankara: Özge Yayınları.
- Bayrak, Mehmet (2014). Ezidi-Kızıلبaş-Yaresan Kürtler. (Belgelerle Kürdistan'da Gizli Dinler), Ankara: Özge Yayınları.
- COHEN, Anthony P (1999). Topluluğun Simgesel Kuruluşu, Ankara: Dost Kitapevi.
- DURİNG, Jean (1984). Musique et Mystique Dans Les Traditions de l'Iran. Tehran Institut Français de Recherch en Iran.
- ERSAL, Mehmet (2016). Alevilik: Kavramlar ve Ocak Sistemi Çubuk Havzası Örneği. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayınları.
- MUSALI, Namıq (2013). Rus Oryantalistlere Göre Ehl-i Haklar, İstanbul: Önsöz Yayıncılık.
- ÖZDEMİR, Ulaş (2009). Bir Halk Çalgısının Sosyal ve Kültürel Kimlik Bağlamında İncelenmesi: Ehl-İ Hak'ın Kutsal Sazı Tanbur, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZKAN, İsmail Hakkı (2013). Türk Musikisi Nazariyatı ve Ulülleri Kudüm Velveleleri. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

21 Λ K $\overset{\vee}{K}$ Λ $\overset{\vee}{\Lambda}$ Λ $\overset{\vee}{\Lambda}$ Λ K $\overset{\vee}{\Lambda}$ Λ K $\overset{\vee}{\Lambda}$

23 Λ K $\overset{\vee}{K}$ Λ $\overset{\vee}{\Lambda}$ Λ $\overset{\vee}{\Lambda}$ $\overset{1}{\Lambda}$ K $\overset{\vee}{\Lambda}$ Λ K $\overset{\vee}{\Lambda}$

25 Λ^2 K $\overset{\vee}{\Lambda}$ Λ K $\overset{\vee}{\Lambda}$ Λ

The image shows three staves of musical notation. The first staff (measures 21-24) contains notes with various accidentals: Λ , K, $\overset{\vee}{K}$, Λ , $\overset{\vee}{\Lambda}$, Λ , $\overset{\vee}{\Lambda}$, Λ , K, $\overset{\vee}{\Lambda}$, Λ , K, $\overset{\vee}{\Lambda}$. The second staff (measures 23-24) contains notes with various accidentals: Λ , K, $\overset{\vee}{K}$, Λ , $\overset{\vee}{\Lambda}$, Λ , $\overset{\vee}{\Lambda}$, $\overset{1}{\Lambda}$, K, $\overset{\vee}{\Lambda}$, Λ , K, $\overset{\vee}{\Lambda}$. The third staff (measures 25-26) contains notes with various accidentals: Λ^2 , K, $\overset{\vee}{\Lambda}$, Λ , K, $\overset{\vee}{\Lambda}$, Λ . The notes are written on a treble clef staff with a key signature of one flat (B-flat).

Mecnuni

Kaynak kişi: Üstad dusti

Λ K V Λ K Λ K V Λ K V Λ K Λ K V Λ K V Λ K Λ K V Λ K V Λ K Λ K V

1 2 4 2 1 4 2 4 1 2 4 2 1 4 2 4

5 2 1 1 1 2 1 4 2 1 1 2 2 1

9 3 4 2 2 2 2 1 3 4 1 1 4 1 4 2 1

13 1 2 1 1 1 2 4 2 1 2 4 2 1 2 4 2

17 1 4 2 4 1 2 4 2 1 4 2 4 1 2 4 2

21 1 1 1 1 1 1 2

25 3 4 2 2 2 1 1 2 3 1 3 1 1

Semeli sema
Kaynak kişi: Üstad Şah İbrahimi

The musical score is written in a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The time signature is 18/8. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, often beamed together. Above the notes, there are various rhythmic markings: 'Λ' (lambda), 'V' (nu), 'K' (kappa), and 'Λο' (lambda with a circle). A double bar line with a repeat sign is used at the end of the first line and at the beginning of the 13th measure. The score is divided into measures, with measure numbers 4, 7, 10, 13, 16, 19, 22, and 25 indicated at the start of their respective lines.

28

31

34

37

40

43

Sevar sevar
Kaynak kişi: Üstad Ali Nejad

^ v ^ K v ^ v ^ K v ^ K v ^ K v

5 ^ K ^ K v

9 ^ v

13 ^ v ^ v ^ v ^ v ^ v ^ v

17 ^ v ^ K v

21

25

29

33

37

The image displays a musical score for a piece by Nihat Yalçın and Yashar Benhoud. The score is written in a single system with five staves of music. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and performance markings such as accents (Λ), slurs (s), and dynamic markings (lo). The first staff (measures 41-44) features a melodic line with eighth notes and quarter notes, marked with Λ and K. The second staff (measures 45-47) continues the melody with similar markings and includes slurs. The third staff (measures 48-51) is characterized by dense sixteenth-note passages, with slurs and markings like Λ and V. The fourth staff (measures 52-55) shows a more varied rhythmic pattern with markings like lo and Λ. The fifth staff (measures 56-59) consists of a steady eighth-note accompaniment. The final staff (measure 60) is a single measure with a chord and an accent marking.

Saruhani
Kaynak Kişi: Üstad Dusti

The musical score for Saruhani is presented in nine staves, each with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The notation includes various rhythmic and melodic symbols above the notes, such as 'Λ', 'V', 'K', and 'ΛO'. The first staff begins with a 'Λ' symbol above the first note. The second staff starts with a '2' and a 'Λ' symbol. The third staff starts with a '3' and 'ΛO' symbols. The fourth staff starts with a '4' symbol. The fifth staff starts with a '5' symbol. The sixth staff starts with a '6' and 'Λ' symbols. The seventh staff starts with a '7' and 'Λ' symbols. The eighth staff starts with an '8' and 'V' symbols. The ninth staff starts with a '9' and 'Λ' symbols. The notation is dense, with many notes and symbols, indicating a complex and rhythmic piece.

Gol Ve Hak
 Kaynak Kişi: Üstad Ali Nejad

The musical score is written in 7/8 time and consists of nine staves of music. The notation includes various ornaments (Λ, K, V) and fingerings (4, 3) above the notes. The score is divided into measures, with some measures containing repeat signs and a double bar line with a '2' indicating a second ending. The key signature has one flat (B-flat).

Staff 1: Measures 1-4. Ornaments: Λ, K, Λ, Λ.

Staff 2: Measures 5-8. Ornaments: K, K, K.

Staff 3: Measures 9-12. Ornaments: Λ, K. Includes a double bar line with a '2' and a repeat sign.

Staff 4: Measures 13-16. Ornaments: Λ, K, V, V, V. Includes a 4-measure slur.

Staff 5: Measures 17-20. Includes a 4-measure slur.

Staff 6: Measures 21-24. Ornaments: Λ, K, Λ. Includes a 3-measure slur.

Staff 7: Measures 25-28. Ornaments: Λ, K, Λ. Includes a 4-measure slur.

Staff 8: Measures 29-32. Ornaments: Λ, Λ, Λ.

Staff 9: Measures 33-36. Ornaments: Λ, K, Λ, K. Includes a 4-measure slur.

Şah Abbas
Kaynak kişi: Üstad Gazenferi

Λ K Λ K Λ Λ K K K K

4 Λ Λ K Λ V Λ K K K

7 Λ Λ K Λ Λ K K K K

10 Λ Λ K Λ V Λ K K K

Şah ismail
Kaynak kişi: Üstad Gazenferi

The musical score is written in a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The key signature has one flat (B-flat). The melody is characterized by a series of eighth-note patterns, often beamed together. Above the notes, there are various ornaments: upward-pointing triangles (Λ), downward-pointing triangles (∇), and the letter 'K'. Some ornaments are placed above specific notes, while others are placed above groups of notes. The score is divided into measures, with measure numbers 5, 9, 13, 17, 21, 25, and 29 indicated at the beginning of their respective lines. A repeat sign (double bar line with two dots) is used in measure 17. The piece concludes with a final note in measure 29.

Ek-2: Hakiki Makamlara Örnek Notalar

Derdem ez yar
Kaynak kişi : Üstad Dusti

The musical notation is presented in eight staves, each starting with a treble clef and a common time signature. The notation includes various ornaments such as ^ (accents), v (breath marks), and O (circles) above the notes. The music is written in a single melodic line. The first staff shows a sequence of notes with accents and breath marks. The second staff introduces a more complex rhythmic pattern with a 'K' ornament. The third staff continues the sequence with accents and breath marks. The fourth staff features a 'K' ornament and a 'K^' ornament. The fifth staff shows a sequence of notes with accents and breath marks. The sixth staff includes a 'K' ornament and a 'K^' ornament. The seventh staff features a 'K^v' ornament and a 'Kv' ornament. The eighth staff concludes the sequence with a 'K' ornament and a 'K^' ornament.

İmanım yar
Kaynak kişi: Üstad dusti

Ay imanım yar
Kaynak kişi: Üstad dusti

yar didekani
Kaynak kişi: Üstad Dusti

1 1 3 3 2 1 1 1 3 4

4 2 4 2 1 2 1 2 4

Ali gurziş
Kaynak kişi: Üstad dusti

5 9

Cem niyan dustan (1,2,3)
Kaynak kişi: Üstad Dusti

The musical score is written in 2/4 time and consists of five staves. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is marked with accents (^) and includes a 'K' symbol above the first measure. The first staff contains measures 1-3, with a repeat sign after measure 2. The second staff contains measures 4-6, with a 'K' symbol above the first measure of the staff. The third staff contains measures 7-9, with a 'K' symbol above the first measure of the staff. The fourth staff contains measures 10-12, with a 'K' symbol above the first measure of the staff. The fifth staff contains measures 13-15, with a 'K' symbol above the first measure of the staff. The score includes various rhythmic markings such as '3', '2', '4', and '1' below the notes, and '1.' and '2.' above the notes. There are also 'K' symbols above the notes in several places.

جم نیان دوسان اول یانه
حق شمعن کلان پروانه

Türki
Kaynak kişi : Üstad Dusti

2

3

4

5

6

Hoşin
Kaynak kişi: Üstad Dusti

The musical score consists of eight staves of music in a single system. Each staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The notation includes various rhythmic and melodic symbols above the notes, such as 'V' (vertical), 'K' (kappa), 'A' (alpha), and 'o' (circled). The first staff has a sequence of notes with 'V' symbols above them. The second staff has a sequence of notes with 'K', 'V', 'A', 'V', 'A', 'V', 'A' symbols above them. The third staff has a sequence of notes with 'A', 'V', 'A', 'V', 'A', 'V', 'A', 'o', 'A' symbols above them. The fourth staff has a sequence of notes with 'A', 'V', 'A', 'V', 'A', 'V', 'A', 'K', 'A', 'K', 'V', 'A', 'K', 'A', 'K', 'V', 'A', 'K', 'V', 'A', 'K' symbols above them. The fifth staff has a sequence of notes with 'A', 'K', 'A', 'K', 'V', 'A', 'K', 'A', 'K', 'V', 'A', 'K', 'V', 'A', 'K' symbols above them. The sixth staff has a sequence of notes with 'V', 'V', 'V', 'V', 'V', 'V', 'V', 'V' symbols above them. The seventh staff has a sequence of notes with 'K', 'V', 'A', 'V', 'A', 'V', 'A', 'V', 'A' symbols above them. The eighth staff has a sequence of notes with 'A', 'V', 'A', 'o', 'A', 'o', 'A', 'V', 'A', 'V', 'A', 'A', 'A' symbols above them.

Kara Çöpi
Kaynak Kişi: Üstad Dusti

The musical score consists of eight staves of notation in a single system. The notation is written on a treble clef staff with a key signature of one flat (B-flat). The piece is titled "Kara Çöpi" and is attributed to "Kaynak Kişi: Üstad Dusti". The score includes various musical ornaments and rhythmic markings, such as accents (^), slurs, and specific symbols like "O^O", "K", "K^", "K^V", and "K^V". The notation is complex, featuring many sixteenth and thirty-second notes, often grouped together. The piece concludes with a final cadence marked with a double bar line and a repeat sign.